

Narodnogospodarski Vestnik.

Glasilo slovenskega trgovskega društva „Merkur“.

I. letnik.

V Ljubljani, dne 10. decembra 1901.

Št. 9.

Zakaj je naš trgovski stan za univerzo v Ljubljani?

Govor gosp. Alojzija Lavrenčiča na manifestacijskem shodu v „Mestnem domu“ v Ljubljani dne 1. decembra 1901. l.

Stara je resnica, da sta si trgovina in kultura od nekdaj zvesti spremljevalki. Pri feničanskem trgovcu še niso mogli zaslediti šol; ali pri Grkih vidimo, da gresta trgovinska in politična moč pod pazduho, in ko se je Macedonia politično dvignila, je nastala tudi tam velika šola, akademija »muzéon«, 280 let pred Kristom. Rimljan ni bil trgovec, glede njega ne velja primera; ko se je pa rimsko cesarstvo razdelilo in so se preselili elementi prosvete v Bizanc, vzcvela je tam živa trgovina z vso zapadno in severno Evropo, z Indijo in Egiptom, in l. 424. so tudi tam ustanovili veliko šolo »Atenej«. V današnji Italiji je začela trgovina v 10., 11. in 12. stoletju (Amalfi, Genova, Piza, Benetke). Če sem prav razumel, so predgovorniki ravnokar povedali, da so prav v tistih stoletjih cvele tudi univerze v Bolonji, Raveni in Padovi. Trgovina je povzbudila omiko; shajanje sinov tedanjih narodov pri materi vse vede, pri univerzi, je zanetilo ogenj trgovskega duha, — v istem času so se po Italiji snovale banke, ustanavljala skladišča (fondachi), in začel se je menični promet. Premnogi izrazi, ki so se nam v trgovini ohranili iz tistega časa, nam so žive priče, kako tesno poleg duševne omike je cvela trgovina. V 16. stoletju je prešla trgovina sicer k Portugalcem in Španjolom, ki si na duševnem polju niso pridobili bogve kakih zaslug; ali trgovini teh dveh narodov ni pomogla lastna življenska moč do viška, ampak naključje, da so njih deželjani našli novih svetov, in prav nedostajanje duševne življenske moči tema dvema deželama ni dalo dospeti do tistega vrhunca trgovske mogočnosti, do katerega se je dvignila dve stoletji pozneje Anglija. Ali v Angliji je cvelo duševno življenje vse drugače; že v 7., 8., 9. in 10. stoletju se je veda intimno gojila v društvi učenjakov, in živo sta zablesteli v 12. in 13. stoletju duševni očesi Angleške, šolski lepotici Cambridge in Oxford! V dveh stoletjih je postala Anglija iz neznatne deželice mogočna svetovna država, in če ne bi mi vsi že tako vedeli ceniti jasnih duševnih vrlin Angličanov, dve fenomenalni zastopnici vsega velikošolstva — Oxford in Cambridge (s 50 kolegiji, 160 profesorji, 18.600 doktorji in doktorandi in 7000 drugimi dijaki) — bi dovolj jasno pričali, kako tesno je razmerje kulturne in trgovinske mogočnosti!

»Vštric spod goré zelene izvirata studenca dva...«, toda zvesta si brata ostaneta skozi življenja polje naša dva vrelca: »trgovina in duševna omika«.

Vsi zdušno priznavamo, da narodu treba do velike veljave velikih šol! Krasno izpričevalo za svojo življensko silo smo Slovenci zaslužili s tem, da smo se toliko razvili brez univerze! »En miniature« imamo pravzaprav že vse, kar imajo veliki narodi. A česa nimamo? **Impulza!** Vse, kar se je dosedaj v tem oziru naredilo, so slabotni poskusi. Da imamo poleg vse svoje »slovanske« pasivnosti v sebi tudi mnogo zdravega, naravnega nagona do podjetnosti, — oziroma vsaj podlage zanjo, zvedavosti, to vemo. A sužnji smo, sužnji drugih narodov! Kdaj je še kak Slovenec postal mogočen podjetnik, denaren mogotec? Denarjev si je pač marsikdo »pribarantal«, — ali kje so tisti denarji? — V kranjski hranilnici, v papirjih, on pa je doma za pečjo, kjer kvečjemu »striže«. Naš duh omaga v prvem dobrem zimskem kožuhu! Kaj bom še slikal to žalostno prikazen, ki jo vsi dosita poznate; enačil bi se s tem tistim, ki kvečjemu tožijo, drugače pa roke križem drže. Mi nočemo tožiti, še manj roke križem držati, mi hočemo živeti, hočemo se boriti! Hočemo se priboriti do tistega, kar gre vsakemu narodu: do univerze!

V 16. in 17. stoletju pravijo da so si ustanovili mnogo velikih šol, samo da bi bili preprečili selitev domačih dijakov v tuje dežele. Opravičeno je vprašanje: ali naj zatiram o v sebi ta zdravi življenski nagon, danes, v 20. stoletju? Ne! Že 19. stoletje, ki je rodilo prosto trgovino, je dal vsakemu narodu val za prospevanje. Najmanjši narod lahko poskusi srečo na svetovnem trgovinskem trgu, — tam velja enakopravnost. Ali za enakopravnost je treba enakih duševnih moči, to je za uspevanje jih je treba, in ker mi nočemo dalje hlapčevati, je nam jasno, da jih hočemo imeti! Mi hočemo, da se bo zdrava zvedavost našega ljudstva pokrepila v pogumno, samozavedno odločnost, **v iniciativnost!** Potem vedri duhovi našega naroda ne bodo več zaostajali za morda manj vrednimi duhovi drugih narodov, ki na svojem mestu samo zato uspevajo, ker so že na gorko sedli. Potem se naši kapitali ne bodo več skrivali po nogavicah, ampak tekli bodo tisto pot, katero jim odkazuje denar, ki ni zastoj okrogel! Naš narod, z eno besedo, nočemo da ostane v črevejških, ampak obojuje naj črevlje, in mi zahtevamo zanj tistih pogojev in pripomočkov za vzgojo, ki so jih imeli že kdaj vsi drugi narodi v tako obili meri! Naš duh, naša pamet, ki nista še vajena jasnega svetovnega obzorja, ker hlapčujeta, naj ne ostaneta za-

trta v trdi lupini temne nevednosti, ampak jasno solnce krepke samozavesti naj ju obsije, da bosta vzklila in rodila mogočne sadove. In naš jezik, ki si še dandanes ne upa prav migati, on naj postane krepak, jedrnat, a gladek; obrusi naj se na veliki šoli. Angleški jezik, najgibčnejši, najglajši, a tudi najkrajši jezik, ki je ideal trgovinskega jezika, je potreboval nič manj ko 15 stoletij, da je postal to, kar je, a že od 7. stoletja dalje je imel to srečo, da so ga negovali učenjakarji; elegantna francoščina je stara le dve stoletji manj, in sladki italijanski jezik je izza 11. stoletja. Ali kako so se vsi ti jeziki v dobi, ki nas loči od njih začetka, rabili, pilili! — Nemščini, ki je v lastni domovini pravzaprav šele v 16., 17. in 18. stoletju dobila domovinsko pravico, se to takoj pozna na okornejšem ogrođju, in kako intenzivna in razširjena je že celo stoletje njena raba! Kaj pa naj porečemo o slovenski pastorki? Pozabljena, borna čepi reva že štiri stoletja v kotu, a ne v kotu kakega bogatina in aristokrata, ampak v kotu našega ubogega kmeta! V mestu si že ne upa na ulico in še v trgu si hitro navesi nase kak raztrgan plaščič nemške ali italijanske barve, samo da je ne bi zasramovali, sramotno ne preganjali. Proč s to nevredno ponižnostjo, proč s temi nestrpnimi razmerami! Mi hočemo, da pride naša nežna hčerka na prestol, ki ji gre, na vseučiliško stolicu, in da kraljuje v prostranih avlah, a neha služiti gospodi zapetno službo. Da je za ono mesto zmožna, dokazala je že sijajno takrat, ko so Prešernove muze k njej v goste hodile, in tudi v vedi, da, celo na univerzi je pokazala svojo življenjsko moč. Tja nazaj jo hočemo tudi imeti, in od tam, z vseučilišča obišče kot bogata gospa tudi nas uboge trgovce. Da, potrebni smo je slovenščine kakor nihče drugi med nami, in nihče tudi ne čuti tako kakor mi, kako čisto v tujem duhu da smo vzrasli! Zatorej s podvojeno zahtevo ponavljam, da zdušno z vsemi drugimi sloji zahtevamo slovenske univerze! (Naš trgovski stan daje že dandanes vseučilišču velik kontingent!) Vstane naj prejkoprej, da razširi v narod iskro probujenosti, kvas prosvete in podjetnosti, da se nam prejkoprej zaplodi na vseh koncih in krajih generacija mladih, čilih Slovencev, ki bodo v vsakem pogledu enaki drugim narodom! Da je dosedaj še nimamo, to najbolj čutimo v trgovini, in žalosten vzgled naj nam bo za to Trst, kamor so morali priti Nemci iz rajha, da pobirajo stopinje onemoglih italijanskih mogočnejšev, — kamor pa niso mogli Slovenci, ki imajo v Trstu nekaj kapitala! Ali kar je v Trstu zamujeno, ne bodi drugod. Ljubljana, duševno naše središče, postani duševno naše oko! V središče naših dežel, v shodišče več dolin jo je Bog postavil, in časti vredni možje so ji pomagali do cele zvezde komunikacij, ki bodo danes ali jutri dopolnjene in bodo tekale skozi njo od Bosne do Monakovega, od Italije in Gorice do Ogrske. Tu se kmalu dvigni bodoči ponos našega naroda, slovenska univerza! Mi trgovci te živo in nestrpnno že danes pozdravljamo!

Načrt zakona o obrambi proti umazani konkurenci.

I.

Po vzgledu nemškega zakona z dne 27. maja 1896 l. v pobijanje umazane konkurence je naše trgovinsko ministrstvo sestavilo načrt zakona o obrambi proti nelojalnemu tekmovalstvu in ga z daljšo okrožnico, v kateri podaja nekatera informativna pojasnila, poslala gospodarskim korporacijam v presojo in poročanje. Čim dojdejo poročila od gospodarskih korporacij, predloži vlada zakonski načrt o obrambi proti nelojalni konkurenci državnemu zboru. V zvezi s tem zakonskim načrtom je trgovinsko ministrstvo dovršilo zakonski načrt, s katerim se premene, oziroma dopolnijo §§ 44., 49., 50. in 58. obrtnega reda, ki govore o oznamenilih na obrtovališčih, o lastitvi imen, grbov, firem in oznamenil drugih obrtnikov in o odlikovanjih.

V pričujočem članku se moramo spričo obsežnosti zakonskega načrta omejiti na objavo obeh zakonskih načrtov v glavnih potezah.

Zakonski načrt o obrambi proti nelojalni konkurenci navaja v začetnih paragrafihi štiri glavne vrste nelojalne konkurence, in sicer: a) neresnično hvalisanje (§ 1.—3.), b) lastitev in zlorabo podjetnih znakov (§ 4.—8.), c) poniževanje tujih podjetij (§ 9.), d) kršitev kupčijskih in obratnih tajnosti (§§ 10. in 11.).

a) Neresnično hvalisanje. Prepovedano je v javnih naznanilih, nadalje v oznamenilih ali napisih na blagu, ki je na prodaj, v izlozbi ali pa že v prometu, istotako na ovitkih in na posodah, v katerih se nahaja blago, potem v oglasilih, ki so namenjena širšim krogom o dejanskih okolnostih kupčijske vrste, zlasti o takih, ki se tičejo blaga, obrtnih del ali kupčijskih razmer podjetja, navajati neresnične podatke, ki so pripravljeni, da vzbude videz posebno ugodne ponudbe. Za neresnične podatke v zmislu načrta je smatrati ne le one, ki se že od početka ne skladajo z resnico, marveč tudi take podatke, ki se zavoljo izpremembe dejanskih razmer ne ujemajo več z resnico, pa se navzlic temu še kot resnične navajajo.

Važen je § 2. zakonskega načrta, ki določa naslednjo izjemo: Takih oznamenil, ki po občnem običaju v udeleženih krogih ne značijo izključno le kraja izvira, ampak se rabijo v oznako vrste in kakovosti, ni smatrati za oznamenila, ki navajajo kraj, odkoder je blago doma. Ta izjemna določba pa ne velja v primerih, ko se takim oznamenilom pridene dostavek, ki je primeren, da vrne izrazu prvotni pomen. Taki dostavki so: pristen, naraven, resničen, originalen, importiran. Po § 3. je upravičen vsakdo, ki izdeluje ali v promet spravlja blago iste ali sorodne vrste, s tožbo od oseb, ki so ravnale zoper § 1., zahtevati, da opuste neresnična naznanila. Ako pa je storilec vedoma širil neresnična naznanila ali bi vsaj moral vedeti za njih neresničnost, sme tožnik tudi povrnitev škode zahtevati, ki jo je imel vsled neresničnih naznanil. Ako so se taka neresnična naznanila širila v periodičnih tiskovinah, je od urednika, založnika, tiskarja in širitelja moči le tedaj zahtevati povrnitev škode, ako so vedeli za neresničnost.

Navedene določbe se obračajo proti zlorabi reklame.

b) Lastitev in zloraba podjetbenih znakov. Kot tako lastitev in zlorabo navaja načrt:

1.) Nezakonito rabo imena, naslova ali grba. 2.) Nezakonito rabo posebnega oznamenila za podjetje, ako tako nastane nevarnost, da se zamenja z drugim podjetjem. 3.) Zakonito rabo navedenih znakov na način, ki meri na prevaro. 4.) Zakonito rabo takšnih znakov, ki si jih je dotičnik že prilastil s slepilnim namenom. 5.) Uporabljanje ovitkov in posod, ki so v navadi v kakem drugem podjetju, z namenom, da se preslepe odjemalci tako, da ne vedo, iz katerega podjetja je blago. 6.) Ako se kdo v prometu izven podjetja pri svojih kupčijah poslužuje oseb, o katerih se vsled njih sedanjega ali prejšnjega službovanja misli, da so uslužbenci druge trgovine. V primerih, ki so navedeni pod številko 1., 2., 3., 4. in 5., gre petit tožbe na opustitev, oziroma tudi na povrnitev škode, ako je prizadetemu nastala škoda, v primeru pod številko 6. gre tožba le na opustitev. Tožnik je zakoniti lastnik firme, imetnik imena ali grba in je lahko tudi zasebnik. Kadar kdo rabi v kupčijem prometu ime, grb ali firmo sicer povsem zakonito, ali vendar v taki obliki, ki meri na zamenjavo z enakimi ali podobnimi znaki, sme tožnik zahtevati, da se zaradi razločevanja znaka, katerega toženec uporablja, doda pristavek. V razsodbi v tem primeru seveda ni moči prepovedati nadaljne uporabe znaka, ki se zakonito uporablja; tožencu se le prepove, posluževati se še nadalje znaka, ki provzroča zamenjavo. Ako si je trgovec sicer zakonito, pa s slepilnim namenom pridobil pravico do registrirane firme, dovoljeno je predlagati, da se mu odreče pravica do firme. Napram pravnemu nasledniku, ki je v dobri veri, se te pravice ne more posluževati.

c) Poniževanje tujih podjetij. Kdor o kakem podjetju, o uslužbencih in njih delu ali pa o blagu širi neresnične dejanske trditve, da v tekmi koristi sebi ali drugemu, ali pa širi obrekovanja, ki oškodujejo podjetje in kredit imetnikov, se izpostavi tožbi na opustitev obrekovanja in povrnitev škode. Tožnik je imetnik oškodovanega podjetja. Pojasnila, ki so informativnega značaja, niso kazniva. Toženec sme pa nastopiti dokaz resnice. Če se mu dokaz posreči, se ne kazni.

d) Kršitev kupčijskih in obratnih tajnosti. § 10. slove: Uslužbenci kakega podjetja, ki kako kupčijsko ali obratno tajnost, katero so zvedeli ali spoznali za časa službenega razmerja, komu drugemu neopravičeno razodenejo z namenom, da pospešijo konkurenco ali da odškodujejo lastnika podjetja, ali pa tako tajnost v lastni dobiček izkoristijo, so zavezani povrniti podjetniku škodo. Kršitev kupčijske in obratne tajnosti pa zakrivijo tudi osebe, ki niso uslužbenci oškodovanega podjetnika, to pa v primeru, če kdo neopravičeno drugemu v pospešitev konkurence razkrije tajnost tujega podjetja, ali pa v lastnem ali tujem podjetju izkoristi tako tajnost, če je s tem zlorabil zaupanje oškodovanca ali pa je za tajnost zvedel s tem, da je ali sam izvršil protizakonito dejanje, ali vsled protizakonitega dejanja druge osebe, ali vsled dejanja, ki se ne sklada z dobrimi običaji, ali pa z

zvižajnimi obljubami. Uslužbenci jamčijo za škodo le, dokler traja službeno razmerje.

Kdor ima pravico zahtevati odškodnino, je upravičen zahtevati tudi izgubljeni dobiček (§ 12.). Ako je več oseb odgovornih za napravljeno škodo, jamčijo solidarno. Trgovinske družbe jamčijo za prestopke svojih zastopnikov, ako so ti zagrešili prestopke v njim odmenjeni službi. Podjetniki jamčijo za uslužbence, ki so ravnali v korist podjetja, istotako tedaj, kadar je uslužbenec z vednostjo podjetnika prestopil meje dopustne konkurence. Pravica, zahtevati opustitev, zastara v 6 mesecih, čim se je prestopke izvršil, pravica do odškodbe v 6 mesecih, čim je oškodovanec zvedel za škodo, najdalje pa v 3 letih (§ 14.). §§ 15., 16., 17., 18., 19. in 20. navajajo procesualne predpise. V pravih, kjer znaša vrednost spornega predmeta nad 1000 K, so pristojni trgovski senati, sicer pa okrajno sodišče. Ako se v pravi, kjer gre za opustitev kakega dejanja, tožniku ugotovi, sme zahtevati, da se razsodba na stroške toženca objavi; kadar je bil toženec oproščen, sme isto zahtevati. Objavo poskrbi ona stranka, ki je stavila zadevni predlog. Po civilno-pravnem potu more torej oškodovana stranka zahtevati opustitev takih dejanj, katera je po določbah razmotrivanega načrta smatrati za nelojalno konkurenco, in pa pod navedenimi pogoji povrnitev škode ter izgubljenega dobička. Vrhutega ima načrt tudi kazenskopravne določbe, ki pa so omejene le na prvonavedeno vrsto nelojalne konkurence, na neresnično hvalisanje, torej proti kričečim izrastkom reklame. § 21. zakonskega načrta veli: Kdor v interesu lastnega ali tujega kupčijskega podjetja z namenom, da vzbudi videz posebno ugodne ponudbe, s premislekom širi napačna, slepilna naznanila dejanstvene vrste, in sicer o kakovosti blaga, načinu izdelovanja blaga in odmeri cene blagu ali obrtnim izdelkom, nadalje o kraju izvora, teži, meri, številu, o načinu prodaje ali o vzroku in namenu prodaje, je kriv prestopka, ako se taka napačna naznanila širijo v javnih oglašilih, v oznamenilih in napisih na blagu, ki je v izlozbah ali že v prometu, nadalje na zavitkih in posodah ali pa v razglasih, ki so namenjeni širšim krogom. Kazen za take prestopke je zapor treh dni do treh mesecev ali globa 20 do 2000 K, ali pa zapor združen z globo do 2000 K. Ako je toženec obsojen, izreči je v obsodbi, da mora odstraniti napačna naznanila; kadar odstranitev ni mogoča, se zaseže blago. Obsodba se razglasi na predlog državnega pravdnštva, oprostitev na predlog toženca. Za take prestopke je kompetentno okrajno sodišče na sedežu sodnega dvora prve instance, ki sodi v tiskovnih stvarih. Kadar pri takih prestopkih nastane opravičena sumnja, da je opraviti zajedno s pregreškom proti § 23. ali 24. postav v varstvo znamk, mora pristojno sodišče nemudoma obvestiti zasebnega upravičenca, da se je vložila javna tožba.

Naslednji §§ 24.—27. določajo, da sme trgovski minister sporazumno z notranjim ministrom zaukazati, da je dovoljeno, blago gotove vrste le tedaj prodajati, ako se na ovitkih, zavojih ali posodah napovedo množina, kakovost, kraj izvora. Predpisi, da je poočititi množino blaga, so dopustni le za tako blago, ki je namenjeno za prodajo na drobno in se strankam

oddaje le v že pripravljeni množini, kakor se to godi na primer pri sladkorju v kockah. Glede napovedi, ki se tičejo kakovosti blaga, je dovoljeno izdati le ukaze, ki merijo na to, da je označiti kakovost surovin, uporabljenih pri izdelovanju, način izdelovanja ali pa druge lastnosti, ki značijo bistvo blaga in so odločilne za njega prometno vrednost. Le pri surovinah se sme ukazati, da je napovedati kraj izvora. V predmetnih ukazih je glede blaga, ki tekom časa izgubi na teži ali meri, določiti dopustno pomotno mejo. Predno pa ministrstvo izda take predpise, mora zaslisiati trgovinske in obrtne zbornice. Prestopke proti takim ukazom kaznuje po določbah obrtnega reda politično oblastvo. V razsodbi je zaukazati, da mora obsojena stranka svoje blago naknadno v zmislu obstoječih predpisov oznameniti; kadar pa to ni več mogoče, zapade blago. Ako se blago šele za prodajo pripravlja, je le ovitke in zavoje odstraniti. § 27. navaja posebne določbe za blago, ki pride iz inozemstva. Carinski uradi so namreč upravičeni, pridržati iz inozemstva došlo blago, ki je podvrženo predpisom, izdanim v zmislu § 24. pričujočega zakonskega načrta, ako ni opremljeno z oznamenili. Obvestiti pa morajo o storjeni zasegi takoj politično oblastvo, da o zaseženem blagu potrebno ukrene.

§ 28. prepoveduje razpečevanje blaga in obrtnih izdelkov po nakaznem sistemu (Gutscheinsystem). Naša trgovina še tega izrastka ne pozna, pač pa je po velikih mestih jako razširjen.

Sistem naj razjasni naslednji primer: Zlatar *A* prodaja ure. Recimo, da je vsaka ura vredna 10 kron. Da privabi kar največ kupcev, se posluži sledečega sredstva. Proti vplačilu znatno nižjega zneska, nego je ura vredna, na primer za 2 kroni, izroči *A* odjemalcu *B* nakazni list, kateremu je pridejano določeno število kuponov, recimo pet. V tem nakaznem listu se *A* zaveže izročiti *B*-u eno uro pod pogojem, da *B* poskrbi za to, da se pri *A*-u zgleda toliko novih odjemalcev za take nakazne liste, kolikor je bilo nakaznemu listu pridejanih kuponov, torej v našem primeru pet odjemalcev. Trgovec *A* pri takem za odjemalce navidezno ugodnem postopanju izroči uro le tedaj, če je vsled te pogodbe prejel skupno 12 kron, — 2 kroni od *B*-a in 10 kron od novih odjemalcev — dočim je bila ura 10 kron vredna. Prvi odjemalec *A* more v najugodnejšem primeru dobiti uro za prvotni znesek 2 kron, če se mu je namreč posrečilo pregovoriti pet drugih, da so kupili nove nakazne liste s kuponi. Ako pa bi se mu to ne posrečilo in ga ne bi bilo volja, da kupi sam pet novih nakaznih listov s kuponi in si tako zagotovi uro, čeprav za drag denar, je vložek 2 kron zaspekuliral. Oni pa, ki so poslej na prigovarjanje *B*-a kupili pri *A*-u nakazne liste, katerih vsak ima zopet pet kuponov, so v istem položaju kot svoj čas *B*. Vložili so vsak po 2 kroni, uro pa dobe šele tedaj, ko vsak od njih pridobi zlatarju *A*-u pet novih odjemalcev. Tako se plete kupčija dalje. Zlatar je vedno na dobrem; če se najdejo kupci, dela najlepše kupčije; ako ne, ne izgubi ničesar. Riziko je vedno na strani kupcev.

Iz navedenega je razvideti, da je pri takem postopanju trgovec napram odjemalcem v neprimerno ugodnejšem položaju. Zato prepoveduje načrt celo va-

bila k takim nereelnim kupčijam. Kdor bi vsled take pogodbe že vplačal kak vložek, sme ga terjati nazaj, zato pa izgubi pravico do obljubljenega predmeta. Temu sistemu so Nemci nadeli ime Schneeballensystem, ker jih je ves zapletek tega sistema spominjal poznane cvetice (viburnum opulus, kozja pogačica) z velikimi belimi, kepastimi cveti.

V sklepih §§ 29.—38. navaja načrt prehodne določbe, normira veljavnost novih določb v razmerju z inozemstvom. § 35. veli, v kakem razmerju je pričujoči zakonski načrt s sorodnimi, že obstoječimi zakoni, katerih se še dotaknemo.

* * *

Z zvezi z zakonskim načrtom o obrambi proti umazani konkurenci je izdelala vlada še zakonski načrt o premenitvi, oziroma popolnitvi obrtnega reda, in sicer §§ 44., 46.—50. in § 58. obrtnega reda. § 44. govori o vnanjem oznamenilu obrtolišč in slove: Obrtniki imajo dolžnost, posluževati se primernega vnanjega oznamenila na svojih stalnih obrtoliščih; ako pa nimajo posebnega obrtolišča in je stanovanje obenem obrtolišče, imeti morajo na svojih staniščih oznamenilo. Oznamenilo mora vsekakor obsegati ime, oziroma firmo obrtnika. Pri obrtnih podjetjih, kakor so kamenolomi, šotišča (Torfstich), rovi i. t. d., je smatrati kraj pridobivanja za stanovitna obrtolišča. § 46. določa, katerega imena in katerih pristavkov se smejo obrtniki posluževati. Obrtniki, ki niso imetniki v trgovinski register vpisane firme, se smejo v oznamenitev svojih obrtolišč in v obrtnem prometu sploh, zlasti pri podpisih posluževati le svojega celega krstnega in rodbinskega imena. Pač pa so dopustni pristavki, ki natančneje označujejo osebo ali trgovino, da le ustrezajo resnici. Dovoljeni so zlasti tudi pristavki, ki kažejo, da je bil prej kdo drug lastnik trgovine; v to pa je potrebno dovoljenje prejšnjega lastnika, oziroma njegovih dedičev. Sicer pa se obrtniki ne smejo posluževati imen, ki jim ne gredo, in pa oznamenil, ki vzbujajo mnenje, da ima obrtnik družabnike. Prestopki teh določb se kaznujejo po § 131. o. r.

Obrtni podjetniki morejo doseči odlikovanje, da smejo imeti cesarskega orla na izvesku in v pečatu. Obrtnik, ki si v kupčijem prometu lasti odlikovanje, katero mu ne pristaja, ali pa po krivem trdi, da mu je oblastvo priznalo kako usposobljenost ali pravico, ali pa se poslužuje takih odlikovanj na slepilen način, zakrivi prestop. Ako se v tozestvu poslužujeta dva obrtnika sicer z vso pravico istega imena, pa ta okolnost utegne provzročiti v kupčijem prometu zamenjave, sme oni, ki se tega imena pri svoji kupčiji dalj časa poslužuje in ima zategadelj starejšo pravico, zahtevati, da drugi obrtnik svojemu oznamenilu pridene primeren pristavek. O takem zahtevku odloča obrtna oblast prve instance, potem ko je zaslišala udeleženi stranki; kadar udeleženci pripadajo kaki zadrugi, vprašati je tudi zadrugo za nje mnenje. Ko se o sporu odloči, zaukazati je tudi pristavek, katerega mora poslej rabiti stranka, ki je podlegla. Če sta obe obrtolišči v isti občini, je tak zahtevek staviti upravičen lastnik starejšega obrtolišča, ako pa je nevarnost zamenjave nastala vsled premestitve obrtolišča na drugo mesto ali vsled otvoritve novega obrtolišča,

ona obrtna stranka, ki je oškodovana. Po obrtnem redu smejo obrtniki kamorkoli, tudi zunaj občine svojega stajališča dajati blago svojega obrta obrtnikom, ki razpečavajo tako blago, v komisijo, naročnike zakladati z blagom in naročena dela povsod opravljati. Kadar vsled takega obrtovanja za obrtnika, ki je naseljen v občini, v kateri tudi izven te občine stanujoči obrtniki razpečavajo svoje izdelke, nastane nevarnost, da se njegovo ime zamenja z imenom kakega vnanjega konkurenta, sme zahtevati, da vnanji konkurent svojemu imenu pridene razločevalen pristavek, to pa le tedaj, če ni svojega obrta v občini začel le zato, da oškoduje vnanje obrtnike. Te določbe ne veljajo za one obrtnike, katerih firma je vpisana v trgovinskem registru.

Načrt določa, naj nove določbe zadobe veljavnost obenem z zakonom o obrambi proti nelojalni konkurenci.

Kranjske deželne finance.

Spisal —r.

(Dalje.)

Stanovom l. 1818. iznova priznana ustava pa je bila sedaj le navidezna, ker je bilo vsled inkameriranja provincijalnega zaklada vse njih delovanje odvisno od državne uprave, ki jim je dajala v pokritje deželnih potrebščin dotacije iz državnih sredstev. Zategadelj so stanovi porabili vsako priliko, da bi se osamosvojili; a to bi se bili mogli le tedaj, ako bi bili zopet pridobili provincijalni zaklad v svojo last. Stalni dohodki provincijalnega zaklada bi jim bili omogočili prosto delovanje v prid dežele brez nadzorstva države; skratka: samostojne finance bi bile pogoj za njih neodvisnost.

Po mnogih brezuspešnih korakih, ki so jih stanovi v tem oziru napravili, je pa končno prošnja z dne 8. marca 1828. l. imela vendarle nekoliko uspeha. Ta prošnja je bila z Najvišjo odločbo z dne 3. avgusta 1829. l. rešena v tem zmislu, da je dognati vse prejšnje premoženje stanov ter ga potem zopet oddati njim v last in upravo. Toda dolgotrajne so bile obravnave, predno se je faktično izročilo dotično premoženje, in mnogo pritožb in prošenj so vložili stanovi na osrednjo vlado, predno se je definitivno odločilo, kaj jim gre. Tako so prejeli šele l. 1833. od državne uprave v last prisojena jim zemljišča in poslopja in vsoto 123.161 gld. 84 kr. deloma v obveznicah, deloma v gotovini. S tem pa stanovi še niso bili odpravljeni, kajti niso jim bila prisojena še vsa posestva, ki so prej pripadala deželi, in ni jim bila priznana pravica do njih prejšnjih davkov, oziroma raznih namestkov, kakor do namestka za vinski dac, za takozvani »Mitteldingsäquivalent«, ter za mitnine. Zato so se potegovali še v naslednjih letih za popolno izročitev provincijalnega zaklada z vsem premoženjem in z vsemi pravicami do ravnokar imenovanih dohodkov, katere so imeli pred l. 1809.; vendar njih trud ni imel uspeha. Dasi pa so okoli l. 1850. opustili to moledovanje, so vendar vsako nadaljnje leto predložili deželni proračun (proračun stanovskega zaklada) zaradi določitve državnega prispevka v po-

kritje primanjkljaja s stalno opazko, da se zavarujejo proti morebitnemu domnevku, češ, da obsega proračun vse postavke njih prejšnjih financ, oziroma njih prejšnjega premoženja.

Med tem so se polagoma izpremenile, razmere pa tudi politično mišljenje; stanovska ustava je postala brezpomembna, in stanovi sami vsled tega več reflektirali na provincijalni zaklad. Ker pa je bilo mnogo deželnih zadev uravnati, a v pokritje dotičnih stroškov ni bilo uporabljati državnih sredstev, je država v ta namen osnovala l. 1852. deželni zaklad kot nekak namestek provincijalnega zaklada. A tudi tega niso stanovi upravljali samostojno, ampak le pod nadzorstvom države.

Ker pa novoosnovani deželni zaklad ni imel pridobitnega premoženja, kakor ga je imel provincijalni zaklad, so se mu poskrbeli dohodki v obliki doklada k državnim davkom. Toda ravno s tem, da se je naložilo deželi z dokladi novo breme, se je krivica, ki jo je storila država, ker je inkamerirala provincijalni zaklad, iznova očitno pokazala. Dežela bi bila namreč z namestki za razne deželne davke, ki jih ji je morala država pred l. 1809. plačevati, pokrila velik del one deželne potrebščine, v katere pokritje je bilo pobirati deželne doklade. Osobito namestek za vinski dac je bil namenjen v pokritje neposrednih deželnih potrebščin.

Vinski dac*) je obstajal na Kranjskem že okoli l. 1460. in se ji prišteval državnim davkom. Pobirali so ga deloma državni organi, deloma je imela dežela pobiranje v zakupu. Ker pa je l. 1570. plačala dežela Kranjska tedanjemu deželnemu knezu, nadvojvodi Karlu Avstrijskemu, v pokritje stroškov za varovanje hrvaške meje in morskih obrežij ter v poplačilo nekih dolgov znesek 750.000 gld., in sicer v 11letnih obrokih, ji je bil vinski dac za enoliko dobo popolnoma prepuščen. Po preteku te dobe bi bila morala dežela vinski dac zopet državi izročiti; a bil ji je na nedoločen čas iznova prepuščen s to določbo, da je porabiti dotične dohodke v pokritje deželnih potrebščin. L. 1632. pa je država primorala deželo Kranjsko, opirajoč se na to, da ji je prepustila vinski dac, v poplačilo nekega državnega dolga v znesku 800.000 gld. in primorala jo je tudi, da je prevzela nase od l. 1625. dalje vso skrb za varovanje mej. Vsled vojske Nemčije s Švedsko je morala dežela l. 1633. plačati še vojno kontribucijo v znesku 160.000 gld. Odškodovala jo je država za to plačilo pač s tem, da je zvišala v njeno korist vinski dac. Vendar so bili dohodki tega daca nerazmeroma manjši, nego so znašale davke dežele Kranjske. Zategadelj ji je bil potem, ko je država vinski dac na podlagi odločbe (Immediat-Erlass) cesarice Marije Terezije z dne 1. marca 1747 l. inkamerirala, t. j. združila z državnimi financami, prisojen stalni namestek v letnem znesku 17.654 gld. 34 kr., katerega je plačevala kameralna blagajna stanovom v četrletnih obrokih po 4413 gld. 38 kr. nepretrgano do l. 1809.

Na podlagi teh zgodovinskih podatkov, kateri jasno dokazujejo, da ni bil vinski dac namenjen v poplačilo domestikalnega dolga, katerega je prevzela

*) Prvotno ime je bilo: Zapfenmass.

država, nego da mu je bil namen, pokrivati neposredne deželne potrebščine, se je sedanji deželni zastop takoj, ko je prevzel deželni zaklad, pričel pogajati z državo, da bi ga primerno odškodovala za deželi odvzeti namestek za vinski dac. Obenem je deželni zastop zahteval od države tudi odškodnino za pravice do drugih prejšnjih deželnih davkov in za ne še izročeno ostalo premoženje provincijalnega zaklada. Toda z ozirom na to, da bi bil kot naslednik stanov težko dokazal pravice do dotičnega premoženja in dotičnih dohodkov, je kmalu prekinil vse v tem oziru zapričete poizvedbe in obravnave, oprijel pa se je tembolj ideje, da izposluje od države odškodnino za namestek vinskega daca. Dasi pa je državna uprava od leta do leta odlagala rešitev v tej zadevi in se je poizvedovanje ter obravnavanje z deželo zavleklo na dolgo in široko, se je vendar vsa zadeva po preteku 8 let, odkar se je pričel ž njo pečati sedanji deželni zastop, za deželo Kranjsko ugodno rešila. V odločbi z dne 23. septembra 1868. l. je finančno ministrstvo zahtevek dežele Kranjske priznalo kot opravičen in je določilo odškodnine za nekdanji deželi pripadajoči namestek vinskega daca na 700.000 gld.

Odmerjena je bila ta odškodnina sledeče:

Odpadek deželnih dohodkov vsled inkameriranja namestka za vinski dac v letih 1827. do l. 1868. je znašal 737.372 gld. 61 kr.
Na dotacijah je plačala državna uprava stanovskemu zakladu v istem času skupaj 455.822 » 40 »

Dežela je bila torej v l. 1827. do 1868. prikrajšana za 281.550 gld. 21 kr.
kateri znesek — vzet za glavnico, ki bi se obrestovala s 5% — odgovarja letni renti 14.077 gld. 50 kr. konv. den. Razen tega zneska se je pa dalje vzelo za izračunanje odškodnine v podstavo tudi še dejstvo, da bi bila imela dežela, ako bi ne bil namestek vinskega daca inkameriran, v naslednjih letih stalni dohodek v najnižjem znesku 14.829 gld. 83 kr. Prištevisi temu zgoraj izračunjeno letno rento 14.077 gld. 50 kr. konv. den., bi bila imela dežela stalnih letnih dohodkov iz naslova državnih prispevkov skupaj 28.907 gld. 33 kr. konv. den.; reprezentiral bi bil ta znesek 5% obresti glavnice 688.000 gld. a. v., oziroma 4½% obresti glavnice v okroglem znesku 700.000 gld. Odmerjena pa je bila odškodnina v toliko večjem znesku radi tega, ker je bilo določeno, da jo je plačati v obveznicah enotnega državnega dolga s 4½% letno rento.

S prejemom te odškodnine l. 1869. so zaključeni historični podatki o tragičnem koncu kranjskega provincijalnega zaklada in o prizadevanjih prejšnjega stanovskega in sedanjega deželnega zastopa glede vrnitve provincijalnega zaklada, kakršen je bil pred l. 1809.

Kmalu po pridobitvi glavnice 700.000 gld. pa se je združil stanovski zaklad z deželnim zakladom. Premoženje njegovo je postalo z dotičnim letom, t. j. l. 1870., last deželnega zaklada. Znašalo je premoženje v obveznicah 140.577 gld. in v terjatvah 26.250 gld.; razen tega je sestalo iz posestev, ocenjenih takrat na 122.740 gld.

Od stanovskega zaklada prevzete obveznice v znesku 140.577 gld. in obveznice, prejete na odškodnini za provincijalni zaklad v znesku 700.000 gld., so bile vinkulirane na deželo Kranjsko, oziroma na deželni zaklad ter so bile tisto premično deželno premoženje, ki ga brez privolitve državne uprave ni porabiti, in katerega donos je izrečno namenjen v pokritje potrebščine za upravljanje deželnih zadev ali deželne potrebščine sploh. Takega premoženja, takozvanega premičnega glavninskega premoženja, je imel torej deželni zaklad l. 1870. skupaj 840.577 gld.

Glavinsko premoženje deželnega zaklada pa sestoji dalje tudi iz nepremičnin, t. j. iz raznih zemljišč, poslopij in drugih nepremičnih objektov. Obstajale so te nepremičnine deloma že l. 1870., deloma jih je pridobila dežela pozneje v last; a ker služijo njih posamezni deli posebnim namenom in ima dežela za njih vzdrževanje stroške, je umestneje, da jih opišemo posamezno glede na njih porabo v poznejšem delu, v katerem izpregovorimo o načinu uporabe deželnega premoženja.

Vse zgoraj navedeno premično glavinsko premoženje v obveznicah se je ohranilo do današnjega dne, in znaša njegova sedanja nominalna vrednost 845.300 gld. Pomnožilo se je vsled kurznihih dobičkov pri nakupovanju obveznic iz izkupil za izžrebane ali iz drugih razlogov realizirane prejšnje obveznice. L. 1886. se je prodala z Najvišjim dovoljenjem 1 obveznica nominalne vrednosti 100.000 gld., ker je dežela potrebovala denarja deloma v pokritje gospodarskega primanjkljaja, deloma pa, ker je rabila 40.110 gld. za nakup posestva na Grmu, kjer je ustanovila kmetijsko šolo. Toda še isto leto, oziroma v naslednjih letih je dežela nakupila iz gospodarskih presežkov druge obligacije za isto vrednost in jih pripisala glavinskemu premoženju deželnega zaklada.

Nakupovala pa je dežela v prejšnjih letih za deželni zaklad iz njegovih gospodarskih prebitkov še druge vrednostne papirje, toda ne z namenom, da bi bila stalno pomnožila premoženje, nego le da bi bili razpoložljivi denarji obrestonosno naloženi. Do današnjega dne je ostalo od dotičnih vrednostnih papirjev le nekaj obveznic, katerih skupna nominalna vrednost znaša 7550 gld.

Omenjeno bodi, da je dežela nakupila l. 1892. iz tekočih dohodkov 700 glavinskih delnic Kamniške železnice po 100 gld., katere pa je prepustila l. 1894. državi za polovično ceno, t. j. za 35.000 gld.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

V nedeljo, dne 8. decembra, je bil popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani shod kranjskih obrtnikov, ki se ga je udeležilo okoli 300 obrtnikov, večinoma z dežele. Razpravljalo se je o vladni predlogi o premembi obrtnega reda in sklenilo na predlog poročevalca g. Ivana Kregarja, pridružiti se zadevnim sklepom druge zveze obrtnih zadrug na Dunaju, oziroma šestega obrtega sestanka na Dunaju. Gospod E. Franchetti je poročal o obrtem delu v prisilni delavnici, in je shod na njegov predlog soglasno sprejel naslednjo resolucijo: »Udeleženci obrtnega shoda v Ljubljani obžalujejo, da c. kr. vlada, oziroma deželni zbor kranjski dovoljujeta, da se v kaznilnicah napravljajo velikoindustrijalna podjetja ter se na ta

način dela vsem obrtom, zlasti pa črevljarjem, krojačem in mizarjem velika škoda. C. kr. vlada in deželni zbor kranjski se zatoj odločno pozivljeta, da nemudoma ustavita v kaznilnicah, oziroma v prisilni delavnici vsakršno delo, katero pripada obrtnikom; kaznjenci pa naj se porablajo za vodna ali cestna dela namesto laških delavcev, od katerih nima noben stan zaslužka in kateri tudi niso avstrijski davkoplačevalci. Na predlog g. J. Turka se je k tej resoluciji sprejel dostavek, naj se župan g. Ivan Hribar kot poslanec ljubljanskega mesta naprosi, da v tej resoluciji izražene želje zastopa v deželnem zboru, na predlog g. Kregarja pa se je sklenilo, izvoliti deputacijo, ki naj resolucijo izroči predsedniku deželnega sodišča in ga prosi za odpomoč. O organizaciji kranjskih obrtnikov je poročal g. Franchetti. Shod je sklenil ustanoviti zvezo kranjskih obrtnih zadrug in v ta namen izvolil v pripravljalni odsek načelnike obrtnih zadrug v Ljubljani in načelnika mizarske zadruge v Št. Vidu, g. Arharja. O nujni potrebi obrtniške organizacije so govorili še gg. Lavtar, Frančič in Malovič in gospod F. Tuma, ki je zlasti naglašal potrebo osnove obrtnega glasila, ki naj bi zastopalo edinole stanovske koristi obrtnikov. G. župan Hribar je zlasti poudarjal, da je v dosego uspehov treba resnega dela, da je za izboljšanje položaja obrtnikov treba pred vsem, da se le-ti prilagodijo novim razmeram. Priporočal je skupno delo, obrtne produktivne zadruge. Končno se je na predlog g. Kregarja sprejela resolucija, s katero se zahteva ustanovitev vseučilišča v Ljubljani.

*

Z ureditvijo dela v kaznilnicah, s katero se je pečal, kakor poročamo zgoraj, shod kranjskih obrtnikov, se je pred kratkim bavila tudi dunajska trgovska in obrtniška zbornica. Povod ji je dal dopis višjega državnega pravdnštva, v katerem je le-to vprašalo zbornico, če bi bila neka dunajska tovarna za perilo v stanu, z neko kaznilnico skleniti pogodbo, vsled katere bi tovarna srajčne okrajke dala moškim kaznjencem te kaznilnice v delo. Nekateri svetniki dunajske zbornice so vsled tega stavili predlog, naj zbornica sklene, da je vlado nujno prositi, naj ukrene, da se delo v kaznilnicah uredi po posebni postavi, dotelej pa ukazoma odredi, da je vprašati ministrstvo in trgovske zbornice za mnenje, predno se odda obrtna dela kaznilnicam. V utemeljevanju tega predloga so poudarjali, da je izredno obžalovati že to, da se kaznjenci sploh uporabljajo za taka obrtna dela, kjer provzročujejo le preobčutno konkurenco težko za svoj obstanek se borečim obrtnikom, še bolj pa da je obžalovati, da se ta konkurenca povečuje še s tem, da v zadevni kaznilnici delajo srajčne okrajke ne samo z navadnimi stroji, ki se gonijo z nogami, ampak s Singerjevimi sekcionalnimi gonilnimi napravami. Kdor da pozna dunajsko izdelovalko perila, ki mora delati ob slabi luči pozno v noč in zjutraj na vse zgodaj, da si prisluži pičel zaslužek, ta bo uvidel, kakšen hud udarec provzroča taka uničujoča konkurenca. Kakor je v tej stroki, tako da je najbrž tudi v nekaterih drugih; treba torej nujne pomoči. Po obširnem poročilu zborničnega svetnika dr. pl. Weissa je dunajska zbornica v ta namen sklenila staviti primerne zahteve. Le-te so: 1.) sukcesivna opustitev zakupnega obrata; 2.) uvedba režijskega obrata, katerega izdelki naj se rabijo izključno v državnih in drugih javnih zavodih; pri tem obratu pa je izključiti rabo strojev; 3.) kar največja uporaba kaznjencev pri vnanjem delu, eventualno v kamenolomih in povsod, kjer je združljiva z nameni izvršitve kazni; 4.) izključitev vsakega neposrednega konkurenciranja privatnega dela s pozivi na občinstvo, z reklamnimi okrožnicami i. e. in pri konkurenčnih delih prilagoditev cen tržnim cenam; 5.) osnova obrtnega sveta na sedežu vsakega višjega državnega pravdnštva. Dunajska zbornica je te zahteve naznanila c. kr. trgovskemu ministrstvu s prošnjo, naj jih na primeren način zastopa pri c. kr. pravosodnem ministrstvu. Ker pa zadeva vprašanje kaznjenskega dela vse kronovine in je odpomoči upravičenih pritožb pričakovati le, če se kaznjensko delo organizira v vseh kronovinah na enaki podlagi, je dunajska zbornica naprosila tudi vse druge zbornice, naj vložijo enako vlogo pri trgovskem ministrstvu. Zanimivo poročilo, vsled katerega je dunajska zbornica storila gorenje sklepe, prijavimo v glavnih potezah v prihodnji številki.

*

Zanimiva razsodba. T. L. je bil od l. 1887. v neki tovarni za stroje v službi kot zastopnik. Avgusta meseca lani pa je bil primoran službo odpovedati. Nastop nove službe v njegovi stroki in vsako delovanje v njegovem poklicu pa mu je bilo onemogočeno, ker ga je tvrdka l. 1892. z grožnjo, da ga sicer takoj odpusti, prisilila, da je podpisal reverz, s katerim se je zavezal, da v primeru izstopa iz službe do 1. aprila 1902. l. tri leta po izstopu ne prevzame enake službe, kakor jo je imel v tovarni, sicer plača penale 10.000 K. Ker je vsled podpisa te konkurenčne klavzule T. L. po svojem izstopu iz tovarniške službe bil brez zaslužka, je vložil tožbo, da naj se ta klavzula razveljavi, ker je proti morali (contra bonos mores). Deželno sodišče na Dunaju je tožbi ugodilo, in sicer vsled naslednjih razlogov: Vobče take konkurenčne klavzule niso neveljavne. Njih vsebina pa je protinravna, če se uslužbenec obveže časovno ali krajevno neomejeno in brez kateregakoli ekvivalenta. Gorenji reverz involvira obvezanost nedovoljene vsebine, ker je prepoved nastopa enake službe krajevno neomejena, in ker zavezanec nima nobenega ekvivalenta. Tožnika ovira konkurenčna klavzula brez dvoma v veliki meri v pridobitku zaslužka; zategadelj jo je že samo na sebi v zmislu § 878. o. drž. zak. smatrati za nedovoljeno in torej neveljavno. To razsodbo je tudi višje deželno sodišče potrdilo.

*

Ilustrirani centralni register za varstvene znamke. C. kr. trgovsko ministrstvo naznanja trgovski in obrtniški zbornici, da ostanejo pogoji za naročbo in prodajo »Centralnega registra za varstvene znamke«, ki obsega vseh šest skupin, tudi za leto 1902. neizpremenjeni. — Skupna izdaja registra za l. 1902. stane celoletno 32 K, polletno 16 K in četrtletno 8 K s poštnino vred. Posebna izdaja skupine I. (kovine, kovinsko blago, orodje) stane celoletno 10 K. Register izhaja v mesečnih zvezkih. Oglasila sprejmlje trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

*

Dobavni razpis. Intendanca c. in kr. 3. voja naznanja trgovski in obrtniški zbornici, da namerava vojna uprava meseca decembra 1901. l. po kupčijski uzanci kupiti 650 met. stotov rži in 1220 met. stotov ovs. Za oddajo žita so določeni Gradec, Maribor in Celovec, kamor je žito oddajati v januarju 1902. S kolkom za 1 krono kolkovane prodajne ponudbe v obliki pisma je zapečatene in na ovitku kot take zaznamenovane poslati do 16. decembra t. l. do 10. ure dopoldne intendantci c. in kr. 3. voja v Gradcu. Natančnejši pogoji so razvidni iz uzančnega zvezka z dne 7. decembra, ki se dobi pri vojni intendantci v Gradcu.

Angelček.

Zaljubljeni Juri, naš trgovski pomočnik, je stal z uklo-njeno glavo pri prodajalni mizi ob oknu in si grizel nohtove desne roke. V levici pa je držal rdečkasto pi-semce, ki ga je bil prejel to jutro.

Bilo je še zgodaj. Mrzla štacuna je bila prazna kupcev, dasi je bil dan pred svetim Miklavžem. Gospod Kolarič je sedel v svoji zakurjeni pisarnici. Čivko je sekal s podolgasto sekirico sladkor, jaz pa sem raz-sekane kose tehtal in zavijal v zavitke po dvajset, po deset in po pet krajcarjev. Ob tem sem se veselil vna-prej nocojšnje zabave. Sodnik je bil naprosil gospoda Kolariča, naj mu preskrbi za njegove otroke nekaj Miklavževega spremstva. Naš gospodar je torej ime-noval Jurja za doktorja Fausta, Franceta, Čivka in mene pa za parklje.

Ko sva dovršila večji del svoje naloge, sva začela delati nekoliko počasneje. Juri je bržkone mislil, da se nič ne meniva zanj; midva sva ga pa opazovala kaj natanko. Kazal nama je svoj nekoliko upognjeni hrbet. Vendar sva videla, kako se mu tresejo roke od razburjenosti. In ko se je enkrat nehotoma okrenil, sva zapazila, da je bled kakor smrt. Le ušesi sta mu žareli v čudovitem žaru.

Čivko me je sunil s komolcem v notes, ki sem ga nosil za take napade pripravljenega nad rebri, in mi zašepetal: »Fanči ... Fanči ga je!«

Tedaj je prišla stara žena naravnost k Jurju. Hlastno je zganil pismo. Ker se mu je mudilo, ni utegnil vtekniti lista v zavoj, ampak je potisnil oboje kar drugo ob drugem v notranji žep suknje, tja nad ljubeče srce. Pri tem je zgrešilo pismo svoje zavetje, podrsnilo mimo žepa in padlo na tla. Pomočnik tega ni opazil, pač pa Čivko, ki je kmalu imel rdečkasti papir v svojih rokah. Nato sva pospravila sladkorjeve zavitke in jo popihala malo venkaj na stopnice. Tam sva brala to le novico:

Častiti gospod Juri!

Prosim! Ne zamerite mi v naglici Vam pišem. Ker Vam pišem par verstic s kratkimi besedami.

Kakor vidite že precej iz te okolstave. Mora najina ljubezen mora vzeti žalosten konec. Ter sim prisiljena, naznaniti Vam to.

Pervič!

Da mi Vaša ljubezen čisto nič ne imponira zakaj zato ker, nimate tistiga Denarja nimate kakor, ste klobasali da, bo Vaša, bogata tetka, kmalu derugič! umerla, in feretjič! vse, samo Vam, zapustila ker, ima raka v želodcu. O ga ima! ima kadar si ga skuha, in, sne, potlej ga seveda, ima raka v, želodcu pa naj ga ima naj zakaj? bi ga pa ne imela? če ima Denar. Četrtič! Iz tiga, takiga raka se vidi, da ima zderav želodec in, ji tudi privoščim da, bi le jaz zmeraj tako zderaviga nosila, pa bi bila židane volje ampak, Vi, ste mene gerdo za nos vlekli na led. In moji ljubi starši so mi pisali par besedic ali, se mislim mediti kakor terda heruška in, ali, mislim učakati kilavo čast stare device ko so vendar moje sestre in, perijateljice že vse pomožene ali, kaj mislim in, kako da to mislim, če sploh kaj mislim kadar, ni nič dela in, šivam. To je zdaj že šestič! Ali Vam nisem zmerom perigovarjala da, se ne moreva ženiti brez Denarjev kakor keberi in, muhe ki, so zastonj na svetu. Pa sem sedmič! tudi že periskerbljena z derugim ženinom ki, bo imel polno mošnjo in, so mi jo celo mati sami perikomandirali in, ata so pa tudi svetovali da, naj ga le.

Ter Vas perijazno prosim da, me perecej pozabite in, vse pozabite kar, je bilo da, moj ženin ne bo siten je hud ter Vam želim: z Bogom za zmeraj!!!

Fanči.

Beseda »imponira« je bila dvakrat debelo podčrtana. Fanči se je rada pobahala s to tujko. Pobralla jo je od sodnega pristava, ki jo je imel vedno na prodaj.

»Fanči, ta pa zna!« se je smejal Čivko in vteknil pismo za rokav. Prav tako hitro, kakor sva prišla, sva se tudi vrnila v prodajalnico.

Juri je še vedno stal na prejšnjem mestu in razkazoval izbirčni kmetici rute.

»No, kaj pa vidva!« je godrnjal. »Sta spet postopala zunaj!«

»Sekirico sva nesla kuharici«, naju je opravičeval Čivko in se hladnokrvno bližal nejevoljnemu pomočniku.

»Ali nisi mogel opraviti tega sam?«

»Nikakor ne«, se je izgovarjal Čivko. »Imeti sem moral pričo.« Pri teh besedah se je pripognil, spustil pismo izza rokava v roko in ga nedoločno ponudil komiju: »Prosim, gospod Juri, ste morebiti Vi izgubili tole? Moje ni.«

Juri, nase in na druge jezen, je začuden razširil oči in iztrgal Čivku list. Odprl je usta, rekel pa ni nič. Umolknil je od osuplosti. Zakaj v štacuno je primencala — Fanči.

»Dobrrro jutrrro!« je zapela močno skozi nos, postavila košaro na mizo in se obrnila k Čivku.

»Dobro jutro!« sem odzdravil najprvo jaz.

»Klanjam se!« je prihajalo iz ust Jurjevih, zamolklo kakor iz groba.

»Sluga pokoren!« se ji je poklonil Čivko. »Sluga sem ponižen, pa tudi sluga vesel, ker nas je počastil tako redek gost s svojim obiskom, gospodična Fanči!«

»Bežite, bežite! Ali kaj prrrridno prrrrodajate?«

»Ni sile. Kaj izvolite?«

»Tukaj imam vse na papirrrrčku,« je odgovorila. »Naša kuharrrica je nekaj bolna, sem morrrralla jaz iti kupovat.«

Čivko je vzel listek in začel donašati in tehtati zapisane stvari.

Fanči, natararica v gostilnici »Pri žejni žabi« in malik Jurjevega srca, je bila dekle posebne vrste. Velika ni bila, majhna pa tudi ne. Hodila je tako, da je posajala najprej peto na tla, potem šele podplat in naposled prste. Bržkone je tudi plesala po petah. Fanči ni bila grda; lepa pa še manj. Na njenem nekoliko preveč fantovskem obrazu so zanimale zlasti majhne oči in velika usta. Narobe bi bilo lepše. Oddelek od tankega nosu do zgornje ustnice je bil dokaj predolg. Lase ob sencih si je žgala in svedrila na vsaki strani v tri dolgočasne makarone, ki so se zvijali kakor v bolečinah brezuspešnega hrepenenja ob bledih licih in starali dekle za deset let. Nad ustnimi koti je poganjal zarod sramežljivih kocinic, deveta ženska lepota. Še zanimljiveje nego te razkosane malenkosti pa je vplival celotni vtisk njenega obraza. Lažnive oči, debela spodnja ustnica in malomarne poteze so izdajale samozavestno lenobo in potuhnjeno poželenje po prepovedanih bonbonih.

Ko jo je Juri zagledal, je naglo vzravnal zguženo hrbtenico, si otipal in popravil svoj krvavordeči komat, ril po laseh in se počesal z vsemi desetimi. Zapel si je gube na suknji, popihal rokave in gledal preko svoje stare kupovalke pa požiral dražestno Fanči s praznimi, lačnimi pogledi binkoštnega teleta, ki ga hočejo na tešče fotografirati.

»Kako ste pa kaj spančkali?« jo je vprašal prijazni Čivko, ki ji je urno stregel.

»Prrrrav dobrrrro, hm. Vi ste pa prrrre več rrrrado vedni. Ste prrrravi navihanec!«

»Gospodična, ali smem svoje škorenjčke nastavit pri vas, da mi Miklavž kaj prinese?«

»Prri meni že nič. Kupila sem samo miklavževko.«
»Zame?«

»A-ja, za vas! Kaj še. Ne veste, da dajo dekleta tukaj miklavževko le tistemu, ki jim je najbolj všeč?«

»No,« je vzdihnil Čivko, »potemtakem že vidim, da vam jaz nisem nevaren. Tukaj je riž... Zdaj še kavo... Gospodična Fanči, brzkone pijete samo mrzlo kavico, ker ste tako pipi! Rad bi se zaljubil, pa še nimam brkov.«

»Pojdite no spat!«

»Bi že, pa gospod Kolarič bi se ne dal pregovoriti tako izlahka. Zdaj pa... košarica je polna. Dovolite, gospodična Fanči, da vam jo ponesem jaz domov?«

Iz oči Jurjevih so letele strupene puščice na Čivka. Ta pa ni dosti maral zanje.

»Prreveč ste prrijazni!« je rekla Fanči, ko je plačala in odhajala.

Čivko pa je izvil kučmo iz žepa in odnesel košaro za njo...

V tem je odpravil Juri srečno svojo staro sitnico.

»Kaj se hodiš izprehajati!« je renčal še vedno ljubosumni pomočnik, ko se je vrnil Čivko.

Ta pa je mirno potlačil svojo kučmo v žep in izpregovoril: »Če bi vi, gospod Juri, vedeli, kaj sem govoril z gospodično Fanči jaz, ko sem ji nosil kupilo, pa bi se zaletavali malo prijazneje vame. Če bi pa celo vedeli, kaj je govorila dražestna deklica z mano, kadar sem vsled utrujenosti nekaj časa umolknil, pa bi od golega veselja odskakovali od tal!«

Zdaj pa so jeli romati kupovalci drug za drugim v štacuno, kakor bi se bili zmenili. Prišel nam je tudi gospodar sam pomagat prodajati. Do opoldne smo imeli posla nad komolce. Potem so se kupci, večinom iz okolice, porazgubili polagoma. Gospodar je šel urejevati svoje trgovske bukve.

Juri je težko premagoval svojo radovednost.

»Kaj ti je rekla?« je nekoliko prijazneje ogorčil Čivka, preden sva letela kositi.

»Povpraševala me je mnogokaj o vas«, se je legal Čivko.

»In kaj si rekel?«

»Hvalil sem vas kakor cigan svojega bolnega konja. Ne vem več, kaj sem ji že vse pravil; skratka vse, kar sem si mogel izmisliti najlepšega. Sam o sebi ne bi bil govoril imenitneje.«

»Kaj pa ona?«

»Zdela se mi je nekoliko pobita.«

»Aha!« je ušlo Jurju. »In —?«

»Rekla mi je, da ji je strašno žal, ker vas je razžalila. Njena naglica da je vsega tega kriva.«

»To ti je rekla? Si dobro slišal?«

»Kaj bi ne! Saj sva hodila vštric.«

»In o žalitvi... o tem se ni izrazila natačneje?«

»Ne verjamem. Nič ni hotela povedati, kaj in kako in zakaj tako in ne drugače. Vzdihnila je pač parkrat prav globoko, da se mi je kar smilila. In potem je rekla, da imate prav, če ste hudi nanjo.«

»Ali se pa tega spominjaš res tako na drobno?«

»Kajpada! Naposled sem jo potolažil kakor sem mogel.«

»To si naredil prav dobro!« ga je pohvalil Juri. »Vendar niso tvoji možgani tako neumni kakor tvoj obraz.«

»Zahvaljujem se vam najlepše na laskavem odlikovanju, ki ga nikakor nisem vreden,« ga je navijal Čivko in dodal: »Tako priznanje človeka preveč pogreje, pogreje! Toda — gospodična Fanči mi je rekaj še nekaj... pa ne vem...«

»Kaj pa? Le govori!« je silil Juri.

»Res ne vem, ali naj bi vam to povedal ali nikar.«

»Le povej, le, kaj se boš...«

»Veste, gospod Juri, pozabil sem namreč, ali sem ji kaj obljubil ali ne, da nikomur ne izdam ničesar.«

»A... Nič! Jaz bom molčal!«

»Stvar je kočljiva!« se je umikal Čivko.

»Ne bodi tak strahopetec in kar povej, povej!«

»Če me ne boste nikdar več lasali, gospod Juri!«

»Naj bo.«

»Nikdar več?«

»Nikdar več!«

»Mož-beseda, gospod Juri?«

»E — kaj boš —!«

»Mož-beseda?«

»Mož-beseda, no. Si zdaj sit?«

»Torej lasati me ne smete več. Pa saj bom tako čez par mesecev sam pomočnik. Vendar je bolje, da se te zabave odvadite že prej.«

»Dosti o tem. Kaj da je rekla gospodična Fanči, to povej, to!«

»Dobro. Povedal sem ji, da pojdemo nocoj k sodnikovim miklavževam in da imamo parkljev dosti, angelčka pa nobenega. Se mi je pa gospodična kar sama ponudila! Precej sem jo prijel za besedo.«

»Torej pride?«

»Bodite brez skrbi! — Pa recite, da nisem fant od fare!«

»Zrel ptiček si, to je res.«

»No vidite, gospod Juri! Po Miklavževi predstavi pa jo lahko spremite domov, gospodično Fanči, in govorite ž njo pametno besedo!«

»Molči, žaba! To je moja stvar. Le nikar ne bodi tako predrzen, če te malo pohvalim... Vraga! Kaj si pa ti tukaj poslušal?«

Zadnje besede so bile posvečene meni, ki sem se bil skril za lesenim zabojem. Juri pa se je bil varal z napačno domnevo, da je sam s Čivkom v štacuni, in se ni malo razjaril nad mano.

»Nič ne de,« je posegel vmes Čivko. »Kar smete vedeti vi, gospod Juri, naj ve tudi moj tovariš! Midva ne skrivava nič drug drugemu. Vrhutega pa je naš Krompirček molčljiv kakor sardele v škatlicah.«

Po kosilu smo imeli še več opraviti nego dopoldne. Delali smo vsi štirje v potu svojega obraza in si bili vedno drug drugemu na potu. Težko je pri tolikem poslu vztrajati in delati prijazen obraz za vsako malenkost.

Proti večeru si je izmislil Čivko, da ga boli zob. Držal se je klavirno in si ovil glavo s črnim robcem.

Ta dan smo zaprli štacuno že ob osmih. Čivko je šel h gospodu Kolariču in mu potožil, da se mu vsled prehudih bolečin ne ljubi igrati uloge hudiča, in da je prisiljen odložiti peklenski mandat. In po večerji je izginil kakor kafa.

Jaz pa sem se šel gori v najino sobico napravljat za parklja. Oblekel sem preobrnjen kožuh, ovil okolo pasu dolgo verigo in pokrili obraz s črno krinko, ki je imela na vrhu čela dva kratka rogova; iz ust mi je molel dolg jezik od rdečega sukna. Že sem hotel zadeti koš na ramo, ko je nekdo rahlo potrkal na vrata.

»Le naprej!«

»Doberrr večerrr!« je zapel znan glas skozi nos.

»A — gospodična Fanči!« sem se začudil in dobro sem čutil, kako sem zardel pod krinko. Popadla me je huda zadrega. Še nikdar nisem bil sam v sobi z nobenim mladim dekletom. Ali so bili to čudni občutki! Stal sem kakor okamenel in strmел vanjo.

Fanči se je bila preoblekla v divnega angelčka. Vitko telo ji je odevala dolga bela obleka. Obraz ji je zakrivala dolga fina maska, ki se je poznala tem manj, ker so jo ob straneh zagrinjali svetli valovi zlatorumenih dolgih las. Okolo čela si je bila zavezala pozlačen načelnik.

»Oprrrroste,« je dejala, ko je zapazila mojo zadrego, »ali je gospod Jurrrr...«

»Gospod Juri se napravlja v svoji sobi za parklja,« sem jo prehitel.

Tedaj pa je poskočil angelček precej visoko v zrak.

»Ne bodi neumen, Krompirček!« se je izdal Čivko in se začel grohotati. »Ali me res nisi spoznal?«

»Kako neki, ko si tako zapeljivo napravljen in znaš tako natanko oponašati sladko Jurčkovo ljubico.«

»Torej sem ji zadosti podoben?«

»Čisto. Prisegel bi bil, da si ti Fanči!«

»Izvrstno!« se je razveselil Čivko. »Potem me tudi Jurček ne bo spoznal.«

»Nikdar ne, če boš igral svojo ulogo tako dobro. Postava, hoja, govor, posebno tisti rrr, vse to znaš posnemati zares izborno. Kje si pa zalotil to imenitno preobleko?«

»Pri frizerjevem Tončku. Poglej, tu zadaj imam gosje perutnice. Komaj sem jih dobil. Priveži jih bolje! — Ali strašno mi je vroče pod krinko in baroko. Uboge ženske, ki nosijo toliko las! Pojdiva doli v kuhinjo!«

Zdolaj sva našla Franceta in Luco.

»Doberrr večerrr!« je nosljal Čivko.

»Bog daj!« je odgovorila Luca in plosnila z rokama. »Jedeta, jedeta, kako lep angelček! Gospodična Fanči, to se vam pa mora reči, danes bi se šli lahko kazat kar v nebesa!«

»Primaruha, pa je res brhka!« je potrdil France, enako preoblečen kakor jaz.

Zdaj je prišel še doktor Faust, Juri, v salonski opravi, že precej oguljeni, s cilindrom na glavi, z belo ovratnico in z belimi rokavicami.

»Doberrr večerrr, gospod doktorrr!« ga je pozdravil angelček in mu podal roko.

»Klanjam se, gospodična,« je slovesno dejal Juri, bled od veselja. »Vi ste najlepši angel od vseh, kolikortudi jih bo nocoj hodilo z različnimi Miklavži razveseljovat otroška srca.«

»Ta je bila pa res dohtarska!« ga je pohvalila Luca.

»Vi pa, učeni gospod Faust,« je odvrnil Čivko-Fanči, »vi ste najelegantnejši in najnevarnejši izmed vseh doktorrrjev, ki nastavljajo mrrreže nam nedolžnim angelčkom.«

»Tudi angelček se je odrezal dobro,« se je oglašila Luca nanovo. »Nič ne rečem. To so pogovori, vidiš, France!«

Galantni Juri je ponudil angelčku roko, in odšli smo k sodnikovim. Tam sta nas čakala še dva parklja in Miklavž, mladi živinozdravnik. Sodni pristav pa je bil rediltej. Enemu peklensčku se je majal rog, ki mu ga je tovariš popravljaj.

Komaj je izrekel angelček svoj »doberrr večerrr,« že je bil sivolasi Miklavž pri njem in ga izkušal pritisniti na svoj papirnati ornat.

»Pustite me, lepo vas prrrrosim,« je stokal preplašeni angelček in ušel Miklavžu v kot tik mene. Juri se je penil od strupene ljubosumnosti.

»Fanči,« je silil Miklavž v angela, »obljubila si mi že zdavnaj sestanek. Kdaj prideš?«

»Še nocoj, samo zdaj mirrrujte!«

»Imenitno! Obkorej?« je vprašal Miklavž tiho.

»Prrecej po polnoči.«

»Kam pa? Kje naj čakam?«

»Prred Kolarrričevo hišo. Zdaj pa pojdite, no pojdite!«

Pretkani Miklavž še ni dobro odšel, ko je prijel adjunkt angelčka za roko.

»Samo en poljubček!« je prosil in se pripognil.

»A — kaj še! Pustite me, če ne bom tako zavrisnila, da bo vsa hiša vkup letela! Čemu vam bo poljub? Saj vendarr vidite, da imam krrrinko!«

»Ali Fanči, zakaj se tako razburjaš,« je šepetal adjunkt. »Razburjati bi se moral po pravici le jaz! Zakaj že zdavnaj si mi obljubila rendez-vous. Pa le odlašáš in odlašáš. Torej kdaj bo kaj?«

»Še nocoj, samo zdaj mirrrujte!«

»Bravo, Fanči, bravo!«

»Prrecej po polnoči, prred Kolarrričevo hišo. Zdaj pa se me ogibajte!«

Nato je prinesel pristav angelčku zvonček in košarico, v kateri so bili pomaranče, pozlačena jabolka, orehi, rožiči in sladko pecivo. Miklavž si je pritrdil dolgo belo brado, se pokrili s škofovsko kapo in vzel posrebreno palico. Doktor Faust je dobil pozlačen svinčnik in pozlačene bukve. Tudi parklji smo bili vsi pripravljeni.

»Le za mano!« je velel adjunkt. »Angelček, začni zvoniti!«

Potem se je vršila zabava po starem sporedu. Miklavž je izpraševal otroke, doktor Faust pa je zapisal v zlate bukve, kogar je Miklavž posebno pohvalil. Najstarejšemu sodnikovemu dečku se je sicer videlo, da ne verjame več v svetega Miklavža. Vendar ni delal nobene zgage zaradi pričakovanih daril. Najbolje smo se imeli mi parklji v ozadju. Tolkli smo s

težkimi verigami po tleh in jih vlačili semtertja, obenem pa smo tulili in rjovel, kakor bi bili res ravnokar ušli iz pekla. Zlasti France se je drl na vso moč. Takih divjih glasov nisem slišal pozneje nikdar več. Zdajpa-zdaj nam je zapovedal Miklavž: »Tiho!« Kmalu pa smo zopet razsajali še huje. Naposled je Miklavž vprašal starše, kako so zadovoljni z otroki, pohvalil pridne, pograjal poredne, obljubil, da že po noči prinese daril vsakemu po njegovih zaslugah, in jim dal poljubiti palico. Angelček je delil vtem sadja in sladice iz košarice.

Pristav, živinozdravnik, naš gospodar in druga gospoda so bili povabljeni na večerjo in so ostali pri sodnikovich. Ona dva tuja parklja sta že odšla s Francetom vred. Naenkrat smo stali Juri, angelček in jaz pred hišo. Noč je bila jasna. Mraza ni bilo posebnega, snega nič.

»Gospod Jurri,« se je pritožil angelček, »moji novi črrevlji me strrašno tišče. Najrrajša bi zlezla v koš tega mladega parrklja, če bi me hotel nesti domov.«

»Dovolite mi, da vas ponesem jaz sam!« se je ponudil Juri.

»Ali če kdo to izve?«

»Nihče nič. Ti, daj koš sem, pa pojdi domov, pa Bog ne daj, da bi kaj čvekal!«

Juri si je oprtal moj koš, jaz pa sem pomagal angelčku vanj.

»Lahko noč!« sem jima voščil in odšel v Kolaričevo vežo. Tam sem nekoliko počakal. Kmalu pa sem jima bil zopet za petami.

»Ah —!« je vzdihnil Juri.

»Težko nosite, rrevez?« je vprašal angelček in mi namigaval iz koša, naj bom oprezen.

»O, kako le morete vprašati kaj takega! Na svetu ni zame slajšega bremena od vas!«

»Dovolite, da o tem dvomim, gospod Jurri!«

»Res, res. Vsak dan bi vas nosil takole!«

»V košu? S cilindrrrom? To bi se nama smejali!«

»Naj! Jaz bi bil pa le srečen. Ah, gospodična Fanči, gospodična Fanči —!«

»Prrretežka sem. Pa tudi rrres ni lepo, da si dam tako strreči...«

»Pustite mi veselje. Nesel bi vas do konec sveta... Ah, gospodična Fanči, če bi vedeli, kako neizrečeno in neizmerno vas ljubim, pa bi tudi vi... Prosim vas, povejte mi vendar odkritosrčno, kaj čuti vaše srce zame! Včasih ste tako lepo prijazni z mano, kakor na primer zdajle, včasih me pa niti pogledati nočete, kakor na priliko danes zjutraj v prodajalnici!«

»Sem že taka. Hudo sem izprremenljiva. Mislim, da bi dobrro igrrala v gledališču. Včasih vas karr živega videti ne morrem, včasih ste mi pa spet strrašno všeč, posebno, kadarr vas dalj časa ne vidim. Potemtakem se mi zdi, da mi imponirrate zlasti iz daljave.«

»Ne morete si misliti, kako sem bil srečen, ko sem slišal od Čivka, da boste sodelovali tudi vi pri sodnikovem Miklavžu!«

»Torrej Čivko me je izdal? Pa sem mu tako zabičevala! Zakaj pa ni bilo njega?«

»Zob ga boli, zob. Pa je šel spat.«

»Jaz bi mu že ne verrrjela! Čivko je prravi adut! Vidite, prreden sem šla od doma, je navihanec že sedel prri nas in pil pivo.«

»Oprostite, gospodična Fanči, meniva se rajša o važnejših stvareh... O, kaj bi dal, kaj bi vse storil, da bi ljubili vi mene tako, kakor ljubim jaz vas!«

»Ljubi gospod Jurri! Verrjemite mi, da bi me niti ne pogledali, ako bi le nekoliko natančneje spoznali mojo osebo.«

»Kako ste neusmiljeni! Miklavževko mi boste pa vendar dali?«

»Ne vem; morrebiti, če boste prrrav prrrav prrridni,« je obljubil angelček in si odvezal perutnici. »Zdaj vas pa prrrsim, da me izpustite iz koša. Pojdem že sama domov odtod. Le hitrrro, da naju kdo ne srreča!«

Tačas sem se skril za ogal.

Juri je obstal. Angelček se je srečno izkobacal na tla in pustil odvezani gosji perutnici v košu.

»En poljubček, Fanči!« je prosil Juri prav ponižno.

»Vidite,« ga je zavrnil angelček, »ne veste, kako ste mi zoprrni, kadarr zahtevate kaj takega od mene!«

»Ročico vam pa vendar smem poljubiti?« je beračil doktor Faust.

»Naj bo, no!« je dovolil angelček in mu prepustil roko, ki jo je Juri navdušeno poljubljal.

»Dosti, dosti!« je zapovedal angelček. »Nesite svoj koš nazaj domov. Na svidenje v gostilnici! Pa! Pa! Torrej pojdite!«

»Na veselo svidenje!« je zaukal Juri in naglo ubogal.

»Čivko, dobro, da si nehal,« sem dejal angelčku, ko sva bila zopet sama skupaj, »sicer bi bil tebe in sebe izdal s smehom.«

Čivko-Fanči ni rekel nič. Šla sva k frizerju in odložila svoji opravi. Odtam sva se požurila k »Žejni žabi«. Sedla sva za manjšo mizo v drugi sobi, kjer so stolovali druge večere domači veljaki in prvaki. Nocoj ni bilo nikogar tu. Prava Fanči nama je prinesla piva. Bila je jako slabe volje.

Takoj za nama je prisopihal Juri in položil gosje peruti na mizo. Obraz se mu je svetil od ljubezenske sreče, in okolo ust mu je igral neprestan nasmeh.

»Liter vina prosim in tri kozarce,« se ji je namuzal in ji veselo namežikaval, ko je prišla Fanči. »Zato ker sem nosil angela, pravega angelčka! To ni vsak dan.«

Fanči ga je debelo pogledala, rekla pa ni nič.

»Gospodična Fanči,« je povzel Juri, ko je prinesla vino, »tole je vašel!« In podal ji je »angelske« peruti.

»Ka-a-aj!« je zapela natakara in si podbočila roke. »Ali hočete s tem namigniti, da sem gos? Mi mislite s tem imponirradi?«

»Bog ne prizadeni!« je vzkliknil poparjeni ljubimec. »Tega pa res nisem nameraval. Prosim vas, ne zamerite mi moje nerodnosti.«

Z njegovega obraza se je bralo toliko resničnega kesa, da se je huda Fanči pomirila. Vendar ni

hotela ostati pri nas. Juri naju je vabil pit in nekam hitro praznil kozarec za kozarcem. Kmalu je naročil drugi liter. Tedaj je vstopil finančni stražnik, mlad mož s črnimi lasmi, s črno brado in z odločnimi potezami na zagorelem obrazu. Juri, že nekoliko vinjen, ga je takoj povabil k naši mizi.

»Še en kozarec prosim, gospodična Fanči!« je velel že nekoliko glasneje, nego je bilo treba.

Fanči je prinesla zahtevano kupico in miklavževko. Z napeto pozornostjo je sledil Juri njeno kretanje. Fanči pa je dala šibo — črnemu stražniku. Ta se ji je zahvalil, jo poljubil vpričo nas vseh na usta in jo precej potem osmodil z miklavževko preko hrbta. Fanči pa je vdano pogledala svojega zarobljenega krotitelja...

Ubogi Juri je sedel po tem prizoru nekaj trenotkov kakor prikovan, strmel topo predse in si grizel nohtove. Potem pa je vstal in napil — krasnemu spolu. Tej napitnici je sledila še nekatera druga.

Nekoliko pred polnočjo sva spravila natrkanega Jurja z mnogimi težavami domov in v posteljo. Ko sva prišla v svojo sobico in tiho odprla okence, so od cerkve zveneli počasni udarci polnočne ure. Kmalu potem se je bližala temna postava naši hiši in obstala pod nama. Bil je zaljubljeni živinozdravnik. Tiho je žvižgal predse, ogledoval zvezdice in čakal, čakal...

Nekoliko pozneje se je bližala od »Žejne žabe« sem druga temna postava.

»Vraga, to je adjunkt!« se je jezil živinozdravnik. »Pa ravno zdaj ga mora prinesiti zlodej semkaj!«

Po teh besedah se je skril za ogal. Njegovo mesto pa je prevzel pristav in verno gledal, odkod pride Fanči. V stolpu je udarilo četrt na eno. Adjunkt si je naredil cigareto, pušil in začel korakati od ogla do ogla. Naposled je bilo živinozdravniku dolgčas, in se je prikazal iz zasede.

»Kaj pa ti tukaj?« je vprašal pristava.

»I — kaj pa ti tukaj?«

»Fanči mi je obljubila majhen rendez-vous«, se je pobahal živinozdravnik.

»Meni tudi.«

»To je čudno! Obadva na tisti kraj in ob tisti uri. Potem...«

»Potem naju je imela obadva za norca,« je sklenil adjunkt. »Zdaj ji seveda ne smeva praviti, da sva je šla čakati. Lahko noč!« —

»Koliko ljudi si imel danes za norca?« sem vprašal Čivka, ko sva se spravljala spat.

»Sem preveč zaspan, da bi še računil,« je odgovoril Čivko, in že je spal...

Fanči pa je drugi predpust vzela črnega iblajtarčka. Zadela je pravo terno. Jako jako je srečna ž njim. Najmanj enkrat na mesec jo našeška krotilec z miklavževko. To ji imponira.

Rado Murnik.

Razsodbe obrtnih sodišč.

III. Delavec, ki ni v redu zavarovan zoper bolezni, sme v slučaju bolezni zahtevati od imetnika obrta odškodnino v onem znesku, katerega bi mu bila izplačala bolniška blagajna kot bolniško podporo, če bi bil zakonito zavarovan. (§ 89. o. r. in § 1. zakona z dne 30. marca 1888. l., drž. zak. št. 33.) (Razsodba obrtnega sodišča v Brnu z dne 29. avgusta 1898.)

Tožnik (kočijaž) je služil od 28. marca 1898. l. pri tožencu (prevozniku) za tedensko mezdo 6 gld., 25. julija pa je zbolel, a ni dobil bolniške podpore, ker ga toženec ni zavaroval pri bolniški blagajni.

Tožnik je zategadelj od toženca zahteval izgubljeno bolniško podporo in tožil na plačilo 10 gld. 80 kr. (60% svoje mezde) za dobo treh tednov, ko je bil bolan in za delo nesposoben. Toženec je zahteval, da se zavrne tožba, češ, da tožnik ni bil nesposoben za delo. Tožnik je predložil zdravniško izpričevalo in dokazal, da je bil v omenjenih treh tednih kot kočijaž za delo nesposoben.

Toženec je bil obsojen v plačilo zahtevane odškodnine v znesku 10 gld. 80 kr.

Razlogi: Dolžnost imetnika obrta, zavarovati svoje pomožne delavce za slučaj bolezni, je utemeljena po § 89. o. r. in § 1. zak. z dne 30. marca 1888. l., drž. zak. št. 33, v delovnem razmerju, in je torej oboleli delavec po § 4., črka c zakona za obrtna sodišča, upravičen, zgledati pri obrtnem sodišču odškodninske zahteve, katere ima proti imetniku obrta, ker je ta zanemaril to dolžnost. V pričujočem primeru toženec ni oporekal, da je opustil zavarovati tožnika zoper bolezni, in da bi bil tožnik zategadelj lahko zahteval odškodnino, če bi bil postal vsled bolezni nesposoben za delo in bi bil tako brez podpore, katere mu gre po zakonu o bolniškem zavarovanju. Toženec je le trdil, da je bil tožnik v vseh treh tednih sposoben za delo, in zategadelj da ni bilo pogojev za pravico do bolniške podpore, eventualno do odškodnine.

Toda tritedenska nesposobnost za delo je dokazana z zdravniškim izpričevalom. Pogoj za bolniško podporo, oziroma, ker je tožnik izgubil podporo, za pravico do odškodnine je bil s tem izpolnjen, in je imel tožnik torej po § 1295. drž. zak. pravico, zahtevati zaradi izgube bolniške podpore oni znesek, katerega bi mu bila izplačala bolniška blagajna, če bi bil pravilno zavarovan. Zategadelj se je prisodil tožniku preračunani odškodninski znesek 10 gld. 80 kr., katerega višini se ni oporekalo.

IV. Pomožni delavec, katerega imetnik obrta ni zavaroval za slučaj bolezni, sme zahtevati odškodnino za izgubo bolniške podpore, katero bi bil dobival od bolniške blagajne, če bi bil zakonito zavarovan. (§ 89. o. r., § 73., črka d, o. r.) Imetnik obrta je dolžan za slučaj bolezni zavarovati ne samo obrtne pomožne delavce, ampak vse delavce, katere uporablja v svojem obrtnem podjetju. (§§ 1. in 31. zak. z dne 30. marca 1888. l., drž. zak. št. 33.)

(Razsodba obrtnega sodišča v Moravski Ostravi z dne 21. februarja 1900.)

Tožnik je delal pri tožencu (izdelovalcu žice) kot dninar od junija 1899. do 14. septembra 1899. l. za dogovorjeno dnino 2 K 10 h, ki se mu je vsak

teden izplačevala. 14. septembra 1899. l. je zbolel in je bil tri tedne v domači oskrbi; nato so ga 3. oktobra, ker se je njegov položaj poslabšal, prenesli v občno bolnico.

Tisti čas bolezni, ko je tožnik ležal doma, je moral sam poravnati vse bolniške stroške, ker ga toženec ni zgasil pri bolniški blagajni, od katere zagadelj tudi ni dobival nikake bolniške podpore. Tožnik zahteva torej za tritedensko dobo bolezni 60% krajevnonavadne dnine, t. j. 25 K 20 h, dalje povračilo lekarniških stroškov 2 K 32 h in za zdravniške stroške 2 K, skupaj 29 K 52 h, odštevši 16 K, katere je prejel od toženca, torej preostali znesek 13 K 52 h, in predlaga, da se toženec obsodi v povračilo tega zneska in na pravdne stroške.

Toženec napram tožniku le ugovarja, da ni bil pri njem kot pomožni delavec v službi, ampak je le mimogrede opravljal pomožna dela, zlasti se je uporabljal ob prevažanju tovorov in blaga, pri skladanju blaga in za druga dela nižje vrste; zagadelj je menil, da ni dolžen tožnika zgasiliti pri bolniški blagajni. Toženec predlaga, da se zavrne tožbeni zahtevek.

Tožbenemu zahtevku se je ugodilo.

Razlogi: Ugovor toženca, da je uporabljal tožnika le za pomožna dela, ne pa kot pomožnega delavca, in da ga torej ni bilo treba zgasiliti pri bolniški blagajni, ni pravno utemeljen.

Tožnik je imel pri tožencu v njegovem obrtnem podjetju več mesecev redno opravilo; tudi iz načina, kako se mu je mezda izplačevala, se da sklepati na trajno delovno razmerje. Čeprav so dela, kakor prevažanje blaga, skladanje itd., le dela nižje vrste, so vendar v neki zvezi z obrtnim podjetjem, in jih je bilo torej smatrati za pomožna dela nižje vrste v tem obrtu. Po določbi § 73., črka d. o. r., tožniku, torej ni odrekati lastnosti pomožnega delavca. Sicer pa je toženčevo mnenje, da so le pomožni delavci podvrženi bolniškemu zavarovanju, krivo, ker dolžnost, zavarovati zoper bolezen, nikakor ni omejena samo na pomožne delavce; kajti po § 1. zakona z dne 30. marca 1888. l., drž. zak. št. 33, morajo biti za slučaj bolezni zavarovani vsi delavci, ki imajo opravka v kakem podjetju, za katero velja obrtni red, ali pa so sicer v službi pri kakem podjetju, ki se obrtno izvršuje. Dolžnost je torej zavarovati ne samo pomožne delavce, ampak vobče vse pri obrtnih podjetjih službujoče osebe brez ozira, kateri kategoriji pripadajo, in brez razločka, ali so v začasnem ali trajnem delovnem razmerju, ker zakon ne dela razlike. Že iz tega vzroka je bil toženec po § 31. navedenega zakona zavezan, zgasiliti tožnika pri bolniški blagajni najpozneje tretji dan po pričetku dela.

Ker je to opustil, ima tožnik po § 1295. o. o. z. pravico, zahtevati od toženca odškodnino za izgubo bolniške podpore v onem znesku, katerega bi mu ob zakonitem zavarovanju izplačala bolniška blagajna.

Ker bi bil tožnik po § 6. višje navedenega zakona imel za časa bolezni poleg brezplačnega zdravnika in brezplačnih zdravil ter denarne podpore v višini 60% običajne dnine in je pri tem računu po izjavi c. kr. okrajnega glavarstva v Misteku z dne 15. maja 1894. l., št. 5236, za podlago vzeti dnino

2 K, je tožbeni zahtevek utemeljen, in je bilo toženca obsoditi.

V. Enkratna pijanost še ni vzrok za odpust iz službe; odpust zaradi stanovitnega zanemarjanja dolžnosti je tedaj opravičen, če delavec ponovno ni izpolnil svojih dolžnosti. (§ 82., črki c in f o. r.)

(Razsodba obrtnega sodišča v Moravski Ostravi z dne 13. februarja 1900.)

Tožnik je služil pri tožencu kot brivski pomočnik od 5. januarja 1900. l. za mesečno mezdo 14 K, poleg tega je imel prosto stanovanje in hrano. Dne 2. februarja 1900. l. je odpovedal službo na 14 dni.

Dne 9. februarja 1900. l. je bil odpuščen, ne da bi se mu bila izplačala mezda za čas od 6. do 9. februarja. Tožnik zahteva zagadelj, da se toženec obsodi v plačilo zaostale mezde v znesku 1 K 84 h in odškodnine za mezdo, stanovanje in hrano v ostalem odpovednem roku v znesku 8 K 40 h.

Toženec je izjavil, da je zato odpustil tožnika pred pretekom odpovednega roka, ker je bil pred kratkim enkrat pijan in ker dan pred odpustom ni hotel k neki naročnici na dom.

Tožnik taji resničnost te izjave in pravi, da je le naprosil toženca, naj gre sam k oni naročnici, ker gre on zaradi gotovega dogodka nerad k njej na dom. To je toženec tudi priznal kot resnično.

Tožbenemu zahtevku se je ugodilo v vsem obsegu.

Razlogi: Vzroke, katere je toženec kot nagib za opustitev navedel, je presojati le s stališča § 82., črki c in f o. r. Ker jo pa po določilu pod črko c omenjenega paragrafa takojšnji odpust le takrat opravičen, če se pomožni delavec vda pijančevanju in se je ponovno zastoj svaril, katerih pogojev pa v tem primeru ni, kajti tožnik se je le enkrat upijanil, zato se v tem primeru navedena postavna določba ne more uporabiti.

Odpust se pa tudi po § 82., črka f o. r., ne more opravičiti, ker ne gre za odrekanje dela, ampak le za motivirano prošnjo do imetnika obrta, naj sam opravi delo, in ker se more o »stanovitnem« zanemarjanju dolžnosti le tedaj govoriti, če je delavec ponovno zanemaril dolžnosti, ki jih ima po § 76. o. r.

Ker je torej toženec brez zakonitega vzroka odpustil tožnika še pred pretekom odpovednega roka, je v zmislu § 84. o. r. zavezan za ostali odpovedni rok plačati mezdo in pa zahtevano odškodnino za stanovanje in hrano, katere je bila tožniku po dogovoru obljubljena.

VI. Vzroki za odpust iz službe upravičujejo v takojšnjo razvezo delovnega razmerja, toda ne upravičujejo v odpoved v krajšem roku, nego je bil dogovorjen ali je po zakonu določen (§ 82. o. r.)

(Razsodba obrtnega sodišča v Brnu z dne 3. februarja 1899.)

Tožnik (pivovarniški delavec) se je v noči med 21. in 22. januarjem 1899. l. med delom napil, več predmetov razbil, se tepel z nekim drugim delavcem in nazadnje popustil delo. Zato se mu je odpovedalo dne 23. januarja do sobote. Tožnik se je skliceval na to, da je v delavskem redu določena osemdnevna odpoved, in da je odpoved le ob sobotah dopustna,

in je zahteval dela še za osem dni od sobote dalje. Ko pa mu niso dali dela, je zahteval odškodnino za ta čas. Tožena družba (pivovarna) je predlagala, da se zavrne tožba. V utemeljitev svojega predloga je navedla, da bi bila tožnika lahko takoj odpustila iz službe radi njegovega vedenja v tisti noči, in torej tožnik nima vzroka tožiti, ker se ni takoj odpustil iz službe, pač pa se mu je na krajši rok odpovedalo. Tožena pivovarna je bila obsojena v povračilo mezde za osem dni v znesku 9 gld.

Razlogi: V delavskem redu tožene družbe je določen osemndnevni odpovedni rok, kot odpovedni dan pa navedena sobota. Torej odpoved, s katero se je odpovedalo tožniku dne 23. januarja (ponedeljek) do prihodnje sobote, ni bila v redu, in je bila pravica na strani tožnika, ko je zahteval dela še za osem soboti sledečih dni. Ako se mu dela ni dalo, mu je šlo po § 84. o. r. povračilo mezde za teh osem dni, ker je bil prežgodaj odpuščen. Te pravice tožnik ni izgubil s tem, da je bilo njegovo vedenje v tisti noči morda tako, da bi ga bili lahko takoj odpustili iz službe. Po dogodku 22. januarja namreč ni bil takoj odpuščen, ampak odšel je šele po storjeni odpovedi. Kakor hitro se je pa delovno razmerje razvezalo z odpovedjo, se je morala družba ravnati po odpovednem roku, kakor ga določa delavski red, in ni smela roka poljubno skrajšati, ker po § 1160. o. d. z. in § 82. o. r. utemeljeni vzroki pač upravičujejo, da se takoj razdere delovno razmerje, nikakor pa ne dajo pravice, da se pristransko skrajša odpovedni rok. Zategadelj odpust tožnika iz službe dne 28. januarja ni bil opravičen, in je bilo toženo pivovarno obsoditi v povračilo mezde za osem dni.

Izpremembe v trgovinskih in združnih registrih na Kranjskem.

(Od 1. novembra do 1. decembra 1901.)

Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišču v Ljubljani so se izvršile v trgovinskem registru naslednje izpremembe.

Izbris tvrdke: »Medica & Križaj«, javne trgovske družbe v Št. Petru na Krasu za parno žago, trgovino z lesom, z različnim (mešanim) blagom in z deželnimi pridelki.

Vpis tvrdke: 1.) »F. Križaj«, podjetje za parno žago in trgovino z lesom, z različnim (mešanim) blagom in z deželnimi pridelki v Št. Petru na Krasu. Imetnik tvrdke je Franc Križaj, trgovec in posestnik v Št. Petru na Krasu.

2.) »Lavrenčič & Domicelj«, za izvrševanje agenture, trgovine mešanega blaga in reklamacij železniških vozovnin. Družabnika javne trgovske družbe sta Alojzij Lavrenčič in Fran Domicelj, trgovca v Ljubljani. Družba se je pričela s 23. oktobrom 1900. l., ima svoj sedež v Ljubljani, in vsak družabnik ima zase pravico, tvrdko podpisovati.

Pri tvrdki »Laibacher Actiengesellschaft für Gasbeleuchtung« se je izvršil vpis novoizvoljenega člana upravnega sveta Ivana Hribarja, župana v Ljubljani.

Pri tvrdki »Actiengesellschaft Stahlwerke Weissenfels vorm. Goeppinger & Co.« so se izvršili: 1.) izbris vsled smrti iz upravnega sveta izstopivših gospodov eksel. Bele pl. Lukacs in Petra pl. Matuschka ter izbris gg. Ivanu Harmatti in Robertu Lilpopu podeljene prokure; 2.) vpis novoizvoljenih članov upravnega sveta Maksa Emila Österreicherja, trgovca na Dunaju, in Teodorja pl. Berrerja, polkovnika v Ulmu — kakor tudi vpis Henrika Haberlu v Belpeči podeljene prokure, ki bo podpisaval tvrdko skupno s katerim drugim, ki bo za

to pooblaščen, in sicer na ta način, da se bo podpisal pod družbeno tvrdko, natisnjeno s pečatom, ter pod njo postavil prokuro naznačujoči pristavek.

Pri c. kr. okrožnem kot trgovinskem sodišču v Novem mestu se je izvršil v trgovinskem registru vpis tvrdke:

»Rossi & Venchiarutti«, für die Übernahme von Erdarbeiten bei der Trifailer Kohlenwerksgesellschaft in Gottschee. Družba ima svoj sedež v Kočevju in se je pričela z 10. februarjem 1901. Javna družabnika sta Silvio Rossi in Eugenio Venchiarutti, katerih vsak ima pravico, tvrdko podpisovati.

Tržno poročilo in tržne cene.

Doslej smo na tem mestu dosledno zavzemali stališče, da se bodo poljski pridelki dražili tem bolj, čim bolj zaidemo v zimo. Nismo se varali. Potrdile so to že tržne cene v prejšnji številki, isto potrjuje današnje poročilo.

Vedno smo poudarjali, da se pšenica že takorekoč iz sebe, še manj pa radi slabe koruzne letine ne more dolgo vzdržati v nižini, in najsi se je Amerika še tako dobro obnesla. Predno pride Amerika s svojo pšenico sem, mora že tudi domača pšenica imeti nekoliko lepše cene; pa tudi če domače blago docela poide, se Amerikanci ne bodo prodali za vsako ceno — nasprotno bi vprav to priliko izkoristili v svoj prid.

Razen tega smo dovolj poudarjali, da Amerika na eksport radi slabe koruzne letine ne bo mnogo mislila, ker bo doma imela zadosti kupca za pšenico in čeprav za krmo.

Dočim je prirastek pšeničnih cen letos odvisen od raznih okolnosti, ki so posredno ali neposredno s pšenico v zvezi in ki šele tedaj znatno učinkujejo, ako nastopajo hkratu — zadostuje pa koruza letos sama sebi, da se draži. Koruze nismo imeli pričakovati iz Amerike; Nemčija je imela slabo letino, ostale države z malo izjemami ravno tako — kaj čuda, da smo bili ob vseh teh okolnostih docela prepričani, da mora cena kvišku, dokler ne pridemo do eksportne meje, ko pa je ta prekoračena, potem pa zopet in zopet kvišku. Ravno kar smo čitali privatno poročilo, da je 60 vagonov koruze iz Ogrske namenjene na Nemško.

Dočim koruzi letos ni dobiti nikakega znatnega protitežja ter se raditega skoro brez vseh ovir svobodno dviga, naletava pšenična cena vendar že na majhen upor s strani rumunske pšenice.

Blago rumunskega izvira sicer ni posebne vrednosti, vendar pa je cena napravi v gotovih slučajih vredno. Preko Železnih vrat plava že nekaj rumunskega blaga na Dunaj in v Budim-Pešto.

Ta okolnost in pa to, da vsled odprave mlevskega prometa ni na Avstro-Ogrskem nikakega eksporta, kaže, da pšenici letos ni usojeno, polastiti se previsokih cen; vzlic temu pa ni ovire, da bi se še nekaj nad današnje cene ne mogla povzpeti, kajti Bačka in Banat sta svojo dolžnost že skoraj storila, plovbi pa so tudi že dnevi šteti.

Žitne cene na Dunaju za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K —.—
» » » » spomlad	» 8.90
rž za spomlad	» 7.63
koruza za maj-junij	» 5.84
oves za spomlad	» 7.79

Žitne cene v Budim-Pešti za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 8.60
» » » » spomlad	» 8.72
rž za prompt	» 7.10
» » spomlad	» 7.36
koruza za prompt	» 5.40
» » maj	» 5.54
oves za prompt	» 7.50
» » spomlad	» 7.50

Žitne cene v Sisku za 50 kil.

Pšenica	K	8.20—8.30
bosenski oves	»	7.25—7.35
sremski oves	»	7.40—7.50
činkvantin	»	7. —7.10
koruza stara	»	6.05—6.10
» nova	»	5.25—5.30

„Za nekatere kraje kaže kupiti koruzo in činkvantin kakor sploh drugo žito v Barču, dasi so cene v Barču pri višji voznini za 10 h nižje od cen, ki veljajo za Sisek.

Cene mlevskim pridelkom.

Vinko Majdič v Kranju.

0	1	2	3	4	5	6	6½	7	7½	8
28.—	27.50	27.—	26.50	25.70	24.30	22.80	20.20	19.80	17.80	11.80

Otrobi

debeli drobni

10.80, 10.80.

Cene za 100 kg, postavljeno v Kranj.

Peter Majdič v Celju.

0	1	2	3	4	5	6	6½	7	7B
28.—	27.50	27.—	26.50	25.80	25.—	23.80	22.80	21.—	18.50

Otrobi

debeli drobni

10.40 10.—

Cene za 100 kg, postavljeno v Celje.

Cene kolonijalnemu in drugemu blagu.

Sladkor, raffinade Ia	K	87.50—88.—
sladkor rezani Ia	»	89.50—90.—

za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Petrolej gališki Standart White	K	32.—32½.
» pravi ruski	»	34.—34½.

za 100 kil s sodom vred, postavljeno v Ljubljano, za cel vagon.

Kava Santos Superior	K	54.—
» Good Average	»	47.—
» Regular	»	46.—
» iz Zah. Indije po kvaliteti do	»	145.—
» Guatemala do	»	128.—
» Portorico do	»	90.—
» Rio Lavé do	»	80.—
» Java rumena do	»	120.—

za 50 kil, postavljeno v Trst.

Ažija za mesec december 19½ v zlatu.

Riž Rangoon	K	19.— do 29.—
» Bassein	»	20.— » 29.—
» Moulmein	»	20.— » 32.—
Riž Arracan	»	19.— » 26.—
» Japan	»	36.— » 38.—
» Glacé laški	»	43.— » 54.—

za 100 kil, postavljeno v Trst.

Slive bosenske, uzančne	K	— do —
» » po 125 komadov	»	15.— » 15½
» » » 115 »	»	17.— » 17.20
» » » 95 »	»	18.— » 18.50
» » » 80 »	»	20.25 » 20.75

za 50 kil, postavljeno v Ljubljano.

Svinjska mast	K	54.50 do 56.—
Slanina štiridelna	»	40.50 » 41.—

za 50 kg, postavljeno v Budim-Pešto.

Jedilno olje, leško K 84.— do 86.— za 100 kil —
franko sod — postavljeno v Trst.

Ripsovo olje 83 K do 84.50 za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

V kolonijalnemu blagu so cene zelo napete, tendenca se
dviga vidno.

Uvod v narodno gospodarstvo.

Priredil

po Maurice Blocku Vekoslav Kukovec.

Cena: 1 K, po pošti 10 h več.

Knjiga se dobiva pri L. Schwentnerju v Ljubljani in
M. Neratu, ravnatelju v Mariboru, Kokoschineggstrasse.

Dolžnost

vsake rodoljubne hiše je, da poskusi in
vedno rabi le

kavno primes

v prid

„Družbe sv. Cirila in Metoda“

ter tudi vse druge

cikorijske izdelke

samo iz domače

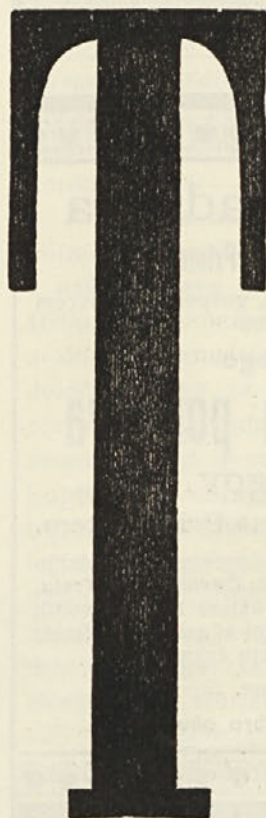
„Prve jugoslovanske tovarne za kavne
surogate v Ljubljani“.

Na debelo.

Na drobno.

ovarna papirnih izdelkov
priporoča zlasti papirne vrečice
iz najmočnejšega papirja, ovojni
papir vseh vrst, pisemski, kon-
ceptni, pergamentni papir i. t. d.
po konkurenčnih cenah.

Edina domača izdelovalnica
trgovskih poslovnih in ko-
pirnih knjig po najnovejšem
sistemu.

Edini lastnik in iznajditelj
novega patenta trgovskih knjig.
Ta iznajdba je po strokovnjaški
oceni za vsakega trgovca, urad-
nika, za pisarne i. t. d. najvaž-
nejšega pomena.

Zavod za črtanje papirja.

Obenem priporočam svojo
bogato zalogo vseh drugih pisal-
nih in risalnih predmetov po
najnižji ceni.

Jos. Petrič v Ljubljani.

Novo za trgovce!
Redilni praški za prasiče.

Izdelek dr. pl. Trnkóczyja. 1 zavitek 50 h; pri naročilu 15 zavitkov 40 % popusta ob gotovem plačilu.

Prodaja prosta in z dobičkom.

Založnik: lekarnar plem. Trnkóczy v Ljubljani.

Najnižje cene.

Skrbno izdelovanje

Največji izbor

Preobleke. Popravila.

L. Mikusch
 tovarna dežnikov
 Ljubljana, Mestni trg.

Mizarska zadruga
 v Solkanu pri Gorici na Primorskem

naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima

veliko zalogo

izgotovljenega pohištva
 vseh slogov

v Solkanu pri Gorici na Primorskem.

Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanje trgovino pohištva tvrdke Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia šte. 1, katero bomo vodili pod enakim imenom. Česar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.

— Cene zmerne. —

Delo je lično ter dobro osušeno.

Mizarska zadruga

v Št. Vidu pri Ljubljani

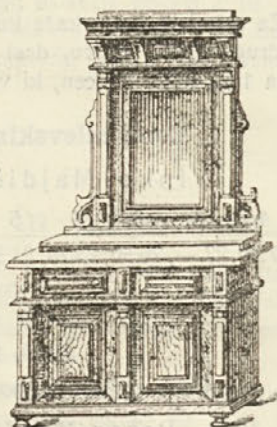
se priporoča slavnemu občinstvu v naročitev

raznovrstne

temne in likane

sobne
oprave

iz suhega lesa, solidno izgotovljene po lastnih in predloženih vzorcih.

V prav obilno naročitev se priporoča

Josip Arhar, načelnik.

F. Vidic & Comp.
 v Ljubljani

priporočajo

≡ po najnižjih cenah ≡

zarezane strešnike

(Strangfalz-Dachziegel),

lončene peči raznih barv,

romanski

in portlandski cement,

cevi iz kamenine,

šamotne plošče za tlak

in vse druge v stavbeno

stroko spadajoče izdelke.